

Шановні колеги-журналісти!

У червневому номері «Вечірнього Києва» хочеться висловити слова глибокої вдячності та поваги за вашу непросту, але таку важливу роботу, вдячності тим журналістам, які випускають прифронтові медіа, наражаючи себе на щоденну небезпеку, але є єдиним джерелом правдивої інформації, тим журналістам, які висвітлюють події з фронту, тримають інформаційну безпеку в усіх регіонах України, які доносять правдиве слово в усі куточки нашої величної держави,

тим журналістам, які знаходяться у полоні, тим, хто представляє українські медіа на міжнародній арені – усім тим, хто обрав своїм покликанням свободу слова. Бажаємо Вам натхнення, працездатності, запалу та непохитності у відстоюванні своїх професійних принципів та постулатів! Журналісти важливі!

**Шеф-редактор газети «Вечірній Київ»
Надія Фіголь**

Журналісти важливі! – інтерв'ю з Головою НСЖУ Сергієм Томіленком –
стор. 2

Журналістика – це покликання чи ремесло? –
стор. 3

Дикий Захід штучного інтелекту –
стор. 16

Книжковий Арсенал – 2026 –
стор. 23

Чому важливо зберігати пам'ять? –
стор. 25

Куди піти в Києві? –
стор. 30

Тиша, яка має бути почутою –
стор. 35

120 років із киянами і для киян!

Колись літній чоловік в Оріхові сказав мені: «Коли приходить місцева газета — значить, нас не забули». Це дуже точно пояснює роль преси під час війни.

Сергій Томіленко

Триває 5-й рік війни. Які виклики долає друкована преса? Як вона змінилась?

Якщо коротко — українська друкована преса вижила там, де багато хто прогнозував її зникнення.

П'ятий рік війни став для редакцій випробуванням на витривалість. Головні виклики — безпека, брак коштів, кадрові втрати через мобілізацію та евакуацію, зростання вартості друку і доставки.

Але водночас війна показала, що локальна газета — це не пережиток минулого, а елемент стійкості громади.

У багатьох прифронтових районах саме друкована газета залишається єдиним стабільним джерелом інформації під час відключень електроенергії, перебоїв інтернету чи мобільного зв'язку. Колись літній чоловік в Оріхові сказав мені: «Коли приходить місцева газета — значить, нас не забули». Це дуже точно пояснює роль преси під час війни.

Як НСЖУ допомагає відроджувати газети та медіа на деокупованих та прифронтових територіях?

Ми виходимо з простого принципу: якщо редакція хоче працювати — вона не повинна залишатися сам на сам зі своїми проблемами.

За останні роки НСЖУ допомагала редакціям відновлювати роботу після окупації, релокації чи руйнування офісів. Ми надаємо захисне спорядження, комп'ютери, генератори, консультації, організуємо навчання та міжнародну підтримку.

Особливо пишаюся мережею Центрів журналістської солідарності НСЖУ. Через них допомогу вже отримали понад дев'ять тисяч українських та іноземних журналістів.

«Локальна газета — це не пережиток минулого, а елемент стійкості громади», — вважає Голова НСЖУ Сергій Томіленко

Які існують міжнародні гранти чи програми фінансової підтримки для регіональної преси?

Після початку повномасштабного вторгнення українські медіа отримали безпрецедентну міжнародну підтримку.

Серед партнерів, які допомагали регіональним редакціям, — UNESCO, Європейська федерація журналістів, Міжнародна федерація журналістів, International Media Support, Free Press Unlimited, Civil Rights Defenders, низка урядових програм та фондів.

Особливо я пишаюся тим, що НСЖУ реалізує програму прямої фінансової підтримки 25 фронтових газет завдяки допомозі наших друзів зі Шведської медіабізнес-асоціації Tidningsutgivarna (TU). Ця підтримка дозволяє редакціям зберігати журналістські колективи, виплачувати зарплати, друкувати та доставляти газети читачам у прифронтових громадах. Для багатьох місцевих видань така допомога стала буквально питанням виживання.

Водночас сьогодні ситуація стає складнішою. Частина донорських програм завершується, міжнародний ринок підтримки скорочується, а конкуренція за ресурси зростає.

Тому для багатьох редакцій ключовим викликом стає не лише отримати грант, а й знайти модель довгострокової фінансової стійкості.

Як локальні редакції дають раду з кадровим голодом через мобілізацію та виїзд працівників?

Це одна з найболючіших проблем. У багатьох редакціях частина колективу мобілізована, частина виїхала за кордон або змінила професію. Часто редакція районної газети сьогодні — це дві-три людини, які виконують роботу цілого колективу.

Водночас мене вражає відданість цих людей своїй справі. У Великій Писарівці на Сумщині, в Оріхові на Запоріжжі, в Нікополі на Дніпропетровщині редактори й журналісти продовжують працювати буквально під обстрілами.

Багато редакцій навчилися поєднувати друковані видання, сайти, соціальні мережі та волонтерську діяльність. Це вже зовсім інша модель локального медіа, ніж була до війни.

Які заходи НСЖУ є найефективнішими для захисту журналістів та повернення тих, хто потрапив у полон?

На жаль, універсального механізму звільнення журналістів із російського полону не існує.

Наше завдання — не дозволити, щоб про цих людей забули. Ми постійно працюємо з міжнародними організаціями, Європейською та Міжнародною федераціями журналістів, ЮНЕСКО, правозахисними структурами та урядами демократичних країн.

Щодо безпеки журналістів, то найбільш ефективними залишаються практичні речі: навчання, захисне спорядження, аптечки, шоломи, бронежилети, антидронові детектори та психологічна підтримка.

Скільки українських та іноземних медійників загинули чи постраждали від початку повномасштабного вторгнення?

За верифікованими даними НСЖУ, від початку повномасштабного вторгнення Росії загинули вже 150 представників медіа. Це одна з найтрагічніших сторінок в історії української журналістики.

Серед загиблих — щонайменше 21 журналіст і медійник, які загинули під час виконання професійних обов'язків, 10 цивільних медійників, які стали жертвами окупації та обстрілів, а також щонайменше 119 наших колег, які залишили редакції та загинули в лавах Сил оборони України.

Серед імен, які стали символами цієї трагедії, — Максим Левін, Вікторія Амеліна, Богдан Бітік, Вікторія Рощина, Олена Губанова (Грамова), Євген Кармазін та інші журналісти, які віддали життя за право суспільства знати правду.

Загинули в Україні й вісім іноземних журналістів та документалістів, серед яких Брент Рено, П'єр Закжевські, Арман Солдін, Раян Еванс, Фредерік Леклерк-Імхофф та інші. Вони приїхали розповідати світові про війну і стали її жертвами.

Окрім загиблих, НСЖУ зафіксувала щонайменше 33 журналістів, поранених під час виконання професійних обов'язків. Насправді постраждалих значно більше, адже війна постійно створює нові ризики для роботи медіа.

Як Спілка допомагає родинам загиблих і полонених колег?

Для НСЖУ підтримка родин загиблих і полонених журналістів є одним із пріоритетів.

Йдеться не лише про одноразову допомогу. Ми намагаємося бути поруч із сім'ями тривалий час — допомагаємо через міжнародні програми солідарності, підтримуємо зв'язок із родинами, сприяємо залученню благодійної допомоги, надаємо консультації та допомагаємо з міжнародною адвокацією.

Окремий напрям нашої роботи — підтримка родин журналістів, які перебувають у російському полоні. Станом на червень 2026 року щонайменше 28 українських медійників залишаються незаконно ув'язненими росією. Серед них кримські та кримськотатарські журналісти, журналісти з Мелітополя, Херсонщини та інших окупованих територій.

Для таких родин надзвичайно важливо знати, що їхніх близьких не забули. Саме тому НСЖУ разом із Європейською та Міжнародною федераціями журналістів, ЮНЕСКО, ОБСЄ, Радою Європи та правозахисними організаціями постійно порушує питання звільнення українських журналістів на міжнародному рівні.

Яка доля чекає на друковану пресу в Україні після завершення війни?

Я не поділяю прогнозів про зникнення друкованої преси.

Так, вона буде іншою. Менш масовою, більш локальною, тісніше інтегрованою з цифровими платформами.

Але війна довела головне: людям потрібні медіа, яким вони довіряють.

Саме тому я вірю, що майбутнє матимуть ті редакції, які залишаться близькими до своїх громад і збережуть свою головну цінність — довіру читачів.

Друкована преса в Україні пережила економічні кризи, пандемію та війну. Тому я переконаний, що після Перемоги вона не зникне, а знайде нову роль у відбудові країни та зміцненні місцевих громад.

Інтерв'ю провела Надія Фіголь, шеф-редактор газети «Вечірній Київ»

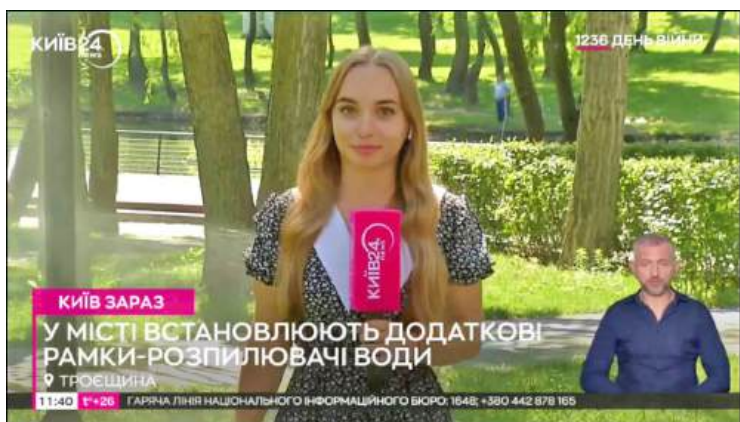
Журналістика — це покликання чи ремесло: рефлексії в переддень професійного свята

6 червня в Україні вкотре буде відзначили День журналіста. Це професійне свято працівників медіагалузії, яке було засноване у 1994 році указом Президента на честь визнання української журналістики на міжнародному рівні. Дату обрали не випадково. Саме в цей день 1992 року Національну спілку журналістів України (НСЖУ) було прийнято до Міжнародної федерації журналістів. Свято підкреслює важливість свободи слова, об'єктивності та відповідальності перед суспільством. Сьогодні журналістика як соціальний інститут зазнає потужних трансформацій внаслідок розвитку соціальних мереж, інформаційних платформ, новітніх когнітивних технологій, зокрема штучного генеративного інтелекту, розвитку непрофесійної масової комунікації, розширення функціоналу універсального журналіста, посилення комунікативного компоненту ре/брендингу як державних структур, так і громадського сектору, викликів, обумовлених воєнним станом, таких, як діп/фейки, які поширює ворог. Журналісти в Україні ведуть потужну боротьбу на інформаційному фронті, фіксуючи воєнні злочини та протидіючи ворожій пропаганді. Багато медійників з перших днів повномасштабного вторгнення стали до лав Сил оборони України або займаються волонтерською діяльністю.

У переддень свята ми поцікавилися у представників молодого покоління: журналістика — це покликання чи ремесло, вона обирає тебе чи ти — її, як адаптуватися до швидкоплинних змін медіаладшафту в Україні та світі і як знайти своє місце на мапі сучасних напрямків професійних завдань фахівців медіагалузії, яких порада дослухатися, щоб не схибити в доленосний момент вибору справи всього життя або його найпродуктивнішої частини.

Факультет журналістики Університету Грінченка під «парасолькою» однієї спеціальності зібрав весь спектр бакалаврських та магістерських освітніх програм, зокрема «Реклама і зв'язки з громадськістю», «Видавнича справа та редагування», «Журналістика», «Міжнародна журналістика», «Медіакомунікації», «Медіапродюсування», «Контент-продюсування цифрових медіапроектів», «Міжнародні медіа та цифрові комунікації». Усі вони мають загальний нормативний блок навчальних дисциплін, дисципліни зі спеціалізації та перелік курсів вибіркового блоку, який задовільнить найвибагливіші смаки здобувачів освіти. Ось якими міркуваннями поділилися випускники цих програм з нами.

Знайомтеся — **Оля Шок**, здобувачка освіти ОПП «Медіакомунікації», випускниця ОП «Журналістика» 2025 року. Ось її відповіді на наше бліц-опитування.

почалося моє перше знайомство з сучасним українським телебаченням. Майже одразу я відчула, що саме тут маю бути. Я народилася у Києві та обожаю це місто. Тепер маю можливість ще й інформувати глядачів про все, що відбувається у столиці: фестивалі, форуми, театральні сезони, комунальні роботи ... наслідки обстрілів. І робити це з шаленою швидкістю, але з дотриманням професійних стандартів. Завдяки цьому наші глядачі оперативного отримують достовірну інформацію.

Пам'ятаю, як висвітлювала перший раз наслідки атаки рф на Київ. Це коли сама майже не спала і здригалася від вибухів, а потім маєш дуже швидко зібратися і опинитися на місці події. Тоді було 5 «включок». Ми виходили в ефір кожні пів години, щоразу з новими коментарями. Хоча взагалі на підготовку однієї такої «включки» в прямому етері потрібно втричі більше часу. Але завдяки тому,

що я, оператор, редактори та продюсер спільно працювали, все вдалось. Тоді мої відео розлетілись по всіх телеграм-каналах, бо ми давали ексклюзивну інформацію. Саме в цей день уперше я ледь стримала сльози, коли під час роботи в кадрі поряд виносили тіла загиблих. І саме тоді теж уперше отримала відгуки від глядачів у вайбер нашого каналу. Вони дякували за мою якісну роботу без зайвих емоцій. Усі дізнались про Олю, яка по склу заходила показувати пошкодження та спілкуватись із постраждалими. Потім увечері було пряме включення тривалістю 18 хв!!! І слова оператора: «Я працюю вже понад 20 років, але таку довгу розповідь без жодного повторення бачу вперше». Він про це ще не один раз розповідав новеньким на нашому каналі. Потім у мене, на жаль, було ще багато таких сюжетів, коли ми показували злочини ворога. Особливо боляче бачити зруйновані будинки, де загинули люди. Але попри все — місто живе. Дуже тішусь, коли ми маємо можливість показувати щось хороше. За час роботи що я тільки не робила в ефірі: полуницю мила та куштувала, під фонтаном кружляла, на авто в кадр заїжджала, в автобусі їхала, великодній кошик освячувала, температуру води Дніпра міряла, з песиком «включалась».

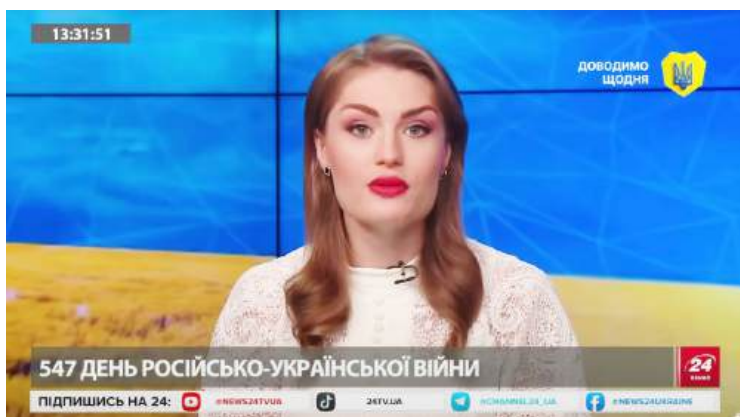
Журналістика — це про шалений темп. Але я дуже його люблю. Це люди, які можуть одночасно готувати текст до ефіру, пояснювати оператору, що будемо показувати наживо, спікеру, коли він має підійти, спілкуватись з редактором про час увімкнення і домовлятися про зйомку на завтра. І це все за одну хвилину!!! В один день ти можеш пахнути горілим за кілометр, бо весь день показувала наслідки атаки рф, а в інший — виходити в студію з гарним мейком та зачіскою. Ніщо інше я б не змогла робити 12 годин поспіль.

Єдина порада для новачків: обирайте професію, в якій є те, що вам подобається робити. Тоді ви завжди будете на своєму місці».

Родина думала, що буду лікаркою. А я під час подачі заяв для вступу замислилась: що б таке могла робити все життя? Кілька днів роздумів привели мене до журналістики. Тому перша в пріоритеті у мене стояла «Журналістика» в Університеті Грінченка, а потім — медичні спеціальності. По-

думала, якщо доля, то вступлю. Так і сталося. На початку першого курсу закінчила медіашколу телеканалу «Київ», згодом проходила стажування на «1+1» та «Апострофі». Коли дізналася, що «Київ 24» шукає кореспондента, то вирішила спробувати. Три місяці я ще набиралась досвіду, а потім — очікуване працевлаштування в медіа, де

Анастасія Норіцина, ОПП «Журналістика», рік випуску 2021. Відома вам за успішними авторськими ютуб-проектами чи етерами на тб.

Я родом із Полтави. Коли обирала, куди хочу вступати після школи, то розглядала декілька варіантів: перший — це журналістика, другий — юриспруденція. Чому? Тому, що під час навчання в школі мені подобалося правознавство, а також боротися за справедливість. А ще класу з п'ятого чи шостого почала писати статті в нашу місцеву газету. Щопонеділка готувала випуск новин, так звану «політ-інформацію», яку зачитувала на шкільній лінійці серед старших класів.

Я дуже добре пам'ятаю свою вступну кампанію. Документи подавала одразу у два вищих навчальних заклади. І тут мені телефонують з Університету Грінченка. Кажуть, що я пройшла відбір і, якщо хочу навчатися у них, то оригінали документів треба подати до завтра. А я в цей час на Полтавщині. Це те рішення, яке ти маєш ухвалити в секунду. І я без вагань його прийняла.

В університеті багато чому вчилася з «нуля». Мені особливо подобалося фото-тележурналістика та предмет про світові інформаційні агенції. До нас часто приходили відомі ведучі, журналісти, ділилися своїм до-

свідом. І одного разу до нас на пари приїхала команда телеканалу «112 Україна». На той час, у 2016 році, це був один із провідних інформаційних телеканалів країни. Журналісти та редактори розповіли нам про спеціальну програму для студентів New TV Generation, яку запустив 112-тий. Запропонували нам спробувати свої можливості. У переліку були різні професії: журналіст, телеведучий, режисер монтажу, гример, костюмер, звукорежисер — всі, що стосуються телебачення. Але для того, щоб потрапити на цю програму, потрібно було зробити певні завдання. Я обрала професію журналіста і телеведучої, зробила завдання — і через декілька місяців мене запросили на ранкове шоу. Це був мій перший візит на телебачення, перше стажування, яке згодом і привело мене до телевізійної журналістики. Бо саме тоді я зрозуміла, що хочу працювати за фахом. Два тижні поспіль, о 5 ранку я їздила на прямі ввімкнення із журналістами телеканалу. Паралельно із тим, як дивилася та вивчала їхню роботу, записувала свої, псевдо, тренувальні ввімкнення. Переїмала досвід авторитетних журналістів щодо підготовки сюжетів. Фінальне завдання практики полягало у підготовці власного

телематеріалу, і я з ним впоралася. Зрештою головний редактор продовжив мені перепустку на телеканал до кінця року. Згодом мені запропонували повноцінну роботу: спробувати себе журналістом на проєкті надзвичайних новин «Очевидець-112». Це була моя перша можливість по-справжньому опанувати професію, за неї я і вхопилася. Цей проєкт багато чого навчив, насамперед — правильно вибудовувати комунікацію з людьми, які зазнали травми психологічної чи фізичної. Пізніше я перейшла на посаду редакторки ранкового шоу «112 хвилин». Утім, у листопаді 2018 року звільнилася через зміну інформаційної політики каналу та появу в етері проросійських наративів.

До початку повномасштабного вторгнення я працювала парламентською кореспонденткою на телеканалі «Апостроф TV». Це робота у Верховній Раді, головному законодавчому органі нашої держави. Моє завдання було простою мовою розповідати глядачам про складне: як ухвалюються або не ухвалюються певні закони, що і як відбувається навколо цього процесу тощо. Тоді кулуари парламенту ще були відкриті, тож я регулярно багато спілкувалася із депутатами різних фракцій щодо нагальних політичних питань. Нещодавно прямі трансляції засідань відновили, але доступ журналістів до кулуарів так і залишився обмежений.

Коли почалася повномасштабна агресія росії проти України, я все ще працювала на «Апостроф TV». Хотілося допомагати своїй державі. Тож усвідомивши, що війна йде не лише на полі бою, а й в інформаційному середовищі — я була однією із перших в Україні, хто саме під час повномасштабного вторгнення започаткував системну роботу із висвітлення рашистських фейків і протидії ним.

Так народився проєкт «Обережно! Зомбоящик», який зберігає свою популярність і зараз. Його мета — протидіяти російській дезінформації, викривати їхню брехню та демонструвати механізми ворожих маніпуляцій. Про існування «Обережно! Зомбоящик» точно знають російські пропагандисти, зокрема Скабєєва, бо досить часто цитує мої програми у своїх етерах.

У лютому 2023 року мене запросили долучитися до команди провідного інформаційного теле-

каналу України «24 Канал», який наразі має майже 9 млн підписників у ютубі. «24 Канал» — дуже прогресивний та інноваційний. Він поєднує елементи класичного телебачення та ютуб-проєктів. У мене як ведучої, наприклад, немає випускового редактора, журналіста, який напише інформацію, чи перевірить її. Це крутий досвід і велика відповідальність.

Мені імпонує те, що у кадрі «24 Каналу» я можу дозволити собі бути справжньою: не виконувати роль «голови, що говорить» і просто доносити інформацію глядачам, а мати змогу проявляти емоції і ділитися ними з аудиторією. Наприклад, коли відбувається обмін полоненими, у мене завжди сльози на очах. Так само буває, коли розповідаю про тяжкий обстріл, що пережила Україна, про дітей, які загинули під завалами, про безпомічних дідусів та бабусь, які не можуть виїхати із прифронтових регіонів тощо.

Що би я хотіла почути в роки студентства? Напевно, це слова: «Довіряй своєму серцю, не намагайся підлаштуватися під чийсь очікування». Коли хтось вам каже, що ви чогось не можете чи не розділяє ваших поглядів — не слухайте. Робіть, як відчуваєте! І що раніше ви це зрозумієте, то краще. Бо викладачі говорили це нам, але зрозуміти всю глибину їхніх слів вдалося не відразу.

Як би банально це не звучало, але зараз мене мотивують люди. Люди, які пішли захищати Україну, які роблять внесок у нашу стійкість і нашу майбутню перемогу. Я розумію, що не можу стояти осторонь. Як уже казала, росія атакує нас не тільки на полі бою, вона не просто штурмує населені пункти чи обстрілює наші міста. Вона вкладає мільярди в інформаційну війну, намагається отруїти дезінформацією не тільки українців, а й увесь світ. Російські інформаційно-психологічні операції — невід'ємна складова частина сучасної агресії. Своїми фейками вони хочуть порушити нашу єдність, зірвати підтримку України на Заході, розхитати суспільно-політичну ситуацію.

Тому сьогодні журналістика — одна із надзвичайно важливих професій. Об'єктивне, правдиве та своєчасне інформування нашого суспільства і західної аудиторії — це наша зброя. І ми обов'язково переможемо!»

Віктор Пономарьов, ОПП «Медіакомунікації», заочна форма навчання, 2021 рік випуску, заступник головного редактора Суспільне: Новини», поділився таким особистим досвідом.

Усе почалося з того, що підлітком любив дивитися новини, зокрема «5 канал», прямі ефіри, наприклад, засідань Верховної Ради. Тоді я мало що розумів, але подобалося, що там щось обговорюють, голосують. Трохи згодом почав читати статті «Української правди». Потім у 2014 році почався Євромайдан, протести студентів на підтримку євроінтеграційного шляху. Я завершував навчання в технікумі на спеціальності «Оціночна діяльність, фінанси і кредит», приїжджав до Києва, виходив на протести у своєму рідному місті, у Черкасах. І певно, що цей момент також став достатньо важливим і показовим. Напевно тому, провчившись пів року на банківській справі в університеті, розумів, що це зовсім «не моя історія». Товариш писав статті в інтернет-журнал, і я наважився спробувати. Вступив на «Журналістику» в університет, згодом — магістратуру. З другого курсу пішов працювати. Першою моєю роботою був кримськотатарський телеканал ATR із Сімферополя. У цьому регіональному медіа набиралися досвіду молоді журналісти. Працював регіональним редактором певний час. Тоді я цікавився загальнонаціональною тематикою. Ось зараз мені доводиться працювати з усім: і міжнародною, і політикою, і культурою. На Суспільному існує така система збору, обробки й розповсюдження інформації, як news getting. Коротко кажучи, координуємо діяльність журналістів «в полях». Редактори — це «мозковий центр», який всю інформацію опрацьовує і віддає на платформи Суспільного. У нас це радіо, телебачення, діджитал-платформи, соцмережі, зокрема, YouTube. Суспільне — загальноукраїнський мовник.

Чим відрізняється аматорство чи блогерство від журналістики? Тим, що у нас є професійні стандарти, відповідальність перед читачем, глядачем, слухачем за їх дотримання. Без помилок нічого не буває. Звісно, можна застрягти в заторі, запізнитися на пресконференцію, оператор може забути флешку чи акумулятор, але поруч завжди є досвідчені колеги. Журналістика — це колективна робота. На початках тобою керують емоції: все нове, тобі все цікаво, тобі хочеться щось зробити, знайти тему, спікера, ексклюзив, ти постійно в пошуках, і тебе драйвить процес. З часом, коли вже «набив руку», то розумієш, що самодисципліна має першочергове значення. Зараз з'являються нові технології, штучний інтелект, але попри це саме людина відіграє провідну роль у медіа.

Я б радив усім молодим журналістам усвідомити, що це дуже складна професія. Вона, можливо, занадто романтизована. Багато хто йде в журналістику, щоб бути в кадрі, виглядати красиво чи стати популярним. Безумовно, це теж може бути мотивацією. Але журналістика — це насамперед дуже важка щоденна праця. Журналістикою потрібно жити. Новини ніколи не закінчуються. З одного боку, у мене завжди буде робота, з іншого — я ніколи не зможу там «видихнути». Варто знаходити баланс, якісь свої хобі, захоплення, намагатися відпочивати, наскільки це можливо. Я — рок-музикант. Саме в цій царині я знаходжу розрядку.

Я ветеран російсько-української війни, вже колишній військовий. Після деокупації Київщини, коли ми вже відпрацювали все, що ми могли в полях, я розумів, що треба рухатися далі, прагнув знайти себе як фахівця медіагалузі у війську. По-

трапив в Луганський прикордонний загін бригади «Помста». Два роки відповідав за інформаційний напрямок, так само виїжджав з хлопцями на позиції, знімав їхні історії. Це, насправді, дуже важлива частина роботи у війську — показувати хлопців на передовій, які роблять все можливе, щоб наблизити нашу перемогу. Багато хто завдяки моїй роботі та колег з пресслужби отримав нагороди державні, зокрема, Героя України. Кожна історія — це реальна людина, і не важливо, чи це суперзаряджений молодий хлопчина, який штурмує посадки, чи — водій, який доставляє провізію. Без оператора дрон не полетить і не вразить ціль, так само як і без інженера, відділу забезпечення та логістики. Тому я б не виділяв жоден свій матеріал як більш важливий.

Місія журналістики як соціального інституту? Давайте уявімо, що немає журналістів, немає медіа. Трапляється якась подія, звідки люди про це дізнаються? Інформація впливає безпосередньо на життя людей, знання тих чи інших процесів, їх буденні та доленосні рішення. Пресслужби державних та міських організацій також відіграють велику роль в інформуванні населення. Але журналісти є незалежними, незаангажованими і демонструють все як є, без прикрас. Яку б я дав пораду випускникам зон? Йти працювати з перших років навчання в університеті. Це точно дасть розуміння, чи — твоє воно, чи — не твоє».

Ірина Яковенко, ОПП «Журналістика», 2020 року випуску, комунікаційна менеджерка Українського незалежного центру політичних досліджень

Я ніколи не думала, що стану частиною громадського сектору, писатиму про законодавчі зміни та просуватиму експертів, які адвокатують найкращі рішення для демократії. Колись мені здавалося, що журналістика — це велика

редакція, стрічка новин, прямі етери, постійний інформаційний рух. І певний час саме так і було. Але згодом я зрозуміла: комунікації — це теж про медіа, та ще більше — про зміни.

Якщо йти step by step, то любов до «слова» почалася ще зі школи. Одного дня у двері нашого класу постукала авторка місцевої газети «Вишгород» і запропонувала долучитися до гуртка журналістики. Саме там я вперше вчилася писати замітки, інтерв'ю, брати коментарі та робити репортажі. Вдома й досі зберігаються вирізки з тих газет — акуратно складені у файлики, вони стали моїм «творчим доробком» для вступу в університет. У цих текстах — історії людей та міста, локальні зміни й культурне життя. Коли я зрозуміла, що ці тексти відгукуються, що їх зберігає не лише моя родина, а й люди, про яких я писала, — вирішила продовжити цей шлях. Так я стала студенткою Університету Грінченка, де почалася моя практика на другому курсі в Укрінформі, яка несподівано перетворилася на понад шість років досвіду й офіційної роботи. Спочатку — організація пресконференцій і круглих столів, комунікація із замовниками, підготовка інформаційних матеріалів. Потім — модерування заходів на десятки різних тем: від культури й освіти до політики, міжнародних відносин та реформ. За ці роки я побувала на сотнях подій за участі представників міністерств, Офісу Президента, міжнародних організацій, міських голів, громадського сектору, а понад 40 із них модерувала сама. Це був шалений темп і величезна школа. Але в якийсь момент я зрозуміла, що хочу бачити більше — людей, які стоять за процесами, особливо тих, кого майже не видно публічно.

Вкрай важливим для мене став проєкт «Якісне життя», де ми говорили з людьми про людей — через історії, досвід і репортажі. Паралельно була координація комунікаційних проєктів U-LEAD та GIZ Ukraine, де я вперше переконалась, як складні теми децентралізації чи місцевого розвитку можна пояснювати нормальною людською мовою. Згодом з'явився Благодійний фонд Катерини Білоруської — інтерв'ю зі спортсменами, вчителями фізичної культури, лідерами думок історії про здоровий спосіб життя та соціальні ініціативи. А далі — U&WE Hub,

де я вже активно працювала над комунікаційними кампаніями, релізами, співпрацю з медіа та колабораціями. Були партнерства й розміщення матеріалів із «Рубрикою», WOMO, Vgorode, Englishdom, блогерами та лідерами думок. Я писала тексти, їздила на події, записувала відео й намагалася робити складні теми ближчими до людей. І саме тоді остаточно зрозуміла: комунікації — це моє. І що мені справді хочеться говорити про зміни, які створює громадський сектор.

Сьогодні в Українському незалежному центрі політичних досліджень (далі — УНЦПД) я займаюся комунікаціями тем, які на перший погляд можуть здаватися «не медійними»: реєстрація громадських організацій через «Дію», місцева демократія, статут громади, адвокація законодавчих змін, розвиток громадянського суспільства. Але за кожною такою темою стоять люди й команди, які змінюють країну. За фразою «спрощення реєстрації ГО» — експерти, які долучалися до розробки модельного статуту та тестування механізмів онлайн-реєстрації громадських організацій через портал «Дія». І це я зараз про команду ГО УНЦПД. Вони також долучалися до розробки та адвокації Закону «Про народовладдя в громадах», який відкриває для мільйонів українців більше можливостей впливати на життя своїх громад. За їх участі було підготовлено й проадвокатовано зміни до Закону України «Про гуманітарну допомогу», які посилюють спроможність громадських організацій оперативно допомагати людям, постраждалим від війни.

Мій шлях від журналістики до комунікацій тривав понад шість років, але саме він мене загартував. Навчив із розумінням ставитися до ситуацій, коли медіа не хочуть брати матеріали про організацію громадянського суспільства, зокрема демократію, законодавство, дослідження, бо вони здаються «не клікбейтними». Навчив пояснювати одну й ту саму тему десятки разів різними словами. Але коли потім бачу, що тема все ж з'явилася в медіа, що про неї почали говорити, що хтось прочитав, зрозумів або підтримав — це мій головний мотив. У такі моменти розумію: комунікації — мій особистий спосіб говорити про важливе», — зазначила Ірина.

Юлія Гиря, ОПП «Видавничка справа та редагування», рік випуску 2024. Коротко про неї.

Я завжди кажу, що свою професію обирала серцем, а можливо — вона обрала мене першою. Тому мій професійний шлях за останні три роки такий насичений. Я встигла на початку повномасштабного вторгнення з однодумцями започаткувати студентське медіа «Рідні», поводитися журналістиці у Брюсселі, попрацювати над проектом про тимчасово окуповані території у «Східному Варіанті», пройти тренінги від журналістів провідних видань: CNN, Bloomberg, The New York Times, Reuters. А зараз «осіла» в «Бабелі».

У мене немає мрії змінити увесь світ, але є мета — бути корисною власній країні, і, як кажуть у нас у «Бабелі», залишитися голою здоровим глузду. У журналістиці як професійній діяльності є чимало плюсів і мінусів, хоча другого, ймовірно, більше. Потрібно бути готовими працювати поза робочим графіком, вміти реагувати на критику, постійно вчитися, раптово змінювати свої плани. Це не про work-life-balance, але точно про те, що дає сили й наповнює зсередини щоразу, коли ти бачиш результат своєї роботи. Наприклад, коли після двох місяців роботи над розслідуванням, за справу беруться правоохоронні органи.

Усі мої здобутки, здебільшого, починалися з «провалів» і відмов: у стажуваннях, вакансіях, вступі на магістратуру на міжнародну програму. Рік тому я чотири місяці шукала своє місце в медіа, відверто майже здалася. Дала собі дедлайн — ще кілька тижнів, якщо не візьмуть кудись писати, то погоджусь на посаду менеджера за досить високу зарплатню. Паралельно сподівалася вступити

в бельгійський університет на магістерську програму, щоранку о шостій вставала на заняття з французької, пройшла сім «кіл пекла», щоб підготувати документи. І — таки не пройшла. А тоді мені запропонували посаду кореспондентки в «Бабелі». Я точно переконалася, озираючись назад, що всі відмови були того варті. Зараз я їжджу у відрядження (ось нещодавно повернулася з Вірменії), займаюсь міжнародними проектами й реалізую теми, про які справді мріяла. З практичних порад усім, хто лише обирає свій шлях: вчіть іноземні мови й історію, кажіть «так» будь-яким можливостям (майстер-класам, лекціям, стажуванням) і звертайтеся першими. Не чекайте, що вас колись помітять, заявіть про себе й свої скіли першими. Покажіть, чим ви можете бути корисними. А ще, слухайте себе й те, до чого лежить ваша душа. Пам'ятайте, тому хто стукає — завжди відкривають, і лише надмірні зусилля бувають плідними, помірні — ніколи», — переконана Юлія.

Яна Голубева (Білоус), випускниця 2020 року ОПП «Журналістика», заочна форма навчання, дала такі відповіді.

Журналістика не була моїм вибором з самого дитинства. Але завжди, коли я дивилася на ведучих телебачення, то романтизувала їхню діяльність. Мені хотілося, щоб мене показували по телевізору. Але саме журналістика як професія стала омріяною в 11-му класі. Я пішла на щорічні весняні курси Медіашколи Грінченка. Ми тоді почали писати перші есе, спостереження. Я зрозуміла, що журналістика — це не лише картинка по телевізору, а щось більш глибоке: і психологія, і соціологія потрібні, і відеозйомка та монтаж, і постпродакшн. Зараз працюю

як контент-крійтор будівельної фірми, з блогерами роблю колаборації. Це сценарна історія, виробництво аудіо-візуального контенту, знімаюся і як акторка. Якщо ти хочеш — ти зможеш розібратися в будь-якому процесі від ідеї до її реалізації.

Усьому, що я зараз вмію, я завдячую знанням, які я отримала в університеті. Через те, що я «хапала» інформацію на лекціях, практичних, в університетських радіо- та телестудії, суспільно-політичному медіа Грінченка, формах практик у державних та регіональних медіа. Я вважаю, що випускний клас, перший, другий курс — це мій прайм-тайм. От, реально, це найкращий час, який був. Тобі здається, що чогось недостатнього, а з часом ти розумієш: в мене все було класно. Перша моя оплачувана робота — редактор трансляції на телеканалі «Live Network». Я слухала брифінги і мала оперативно виділити головне від другорядного. Тоді в мене був графік тижднів через тижднів: для мене, як молодій матері, то було важливо. Сину був рік. Я намагалася не залишати сферу. Тоді я навіть не могла мріяти про те, що я коли-небудь буду на М1 працювати, що я буду виходити в прямі ефіри, що я зможу обрати в подальшому інший напрямок і працювати сама на себе. От нещодавно пройшла відбір на радіо, але я зрозуміла, що поки що це я відкладу на потім, нехай ця мрія ще зачекає. У контент-крійторстві я сама буду свій графік, і це наразі поряд з творчістю важлива умова праці. Про поразки. Спершу мене не взяли на посаду ведучої новин на каналі «Типовий Київ», а після початку повномасштабного вторгнення він здійснив ребрендинг і став публіком «ТиКиїв», і я отримала запрошення щодо співпраці. Два роки я пропрацювала «в кадрі». Це був формат лайфстайл про Київ. Ми робили різні розважальні рубрики, опитування на вулицях столиці на різні актуальні теми. Я тоді запустила свою авторську рубрику «Відгадай станцію київського метрополітену». Це рубрика — мільйонник, вона збирала великі охоплення. Я тоді ще на ютубі вела інтерв'ю, окрім інстаграму та тік-току. Тоді я й навчилася знімати та монтувати, бути режисеркою авторських відео.

Важливо усвідомлювати, що перед журналістом щоразу постають дуже різні виклики під

час підготовки матеріалів. До прикладу, телеканал «Live», січень 2021 року, я знімаю сюжет про опалювальний сезон. І мені потрібно розібратися в одиницях вимірювання палива. Це було суперважко. Я ходила до всіх: режисерів, операторів, до тата, бо я не розуміла ці цифри. Але — впоралася, тому що допитливість вирішує все. Щодо хвилювання. Я, коли перший раз знімалася, так боялася сильно, що мене аж трусило. От начебто я розумію, що все вдалося, але в мене голова тріщить. І кожного разу це хвилювання. Неважливо, скільки разів я це зроблю, неважливо, скільки разів я буду записувати інтерв'ю чи робити зйомку, але все одно буду хвилюватися. Тому що, напевно, це про те, що ти віддаєш цьому. Ти не просто прийшов і зробив всю свою роботу, а віддався. З часом воно трішки стабілізується, але це говорить про небайдужість.

Напевно, одна з класних навичок журналіста — це імпровізація, тому що так, як запланував, ніколи не буде. На М1, коли ти серед зірок, коли в тебе купа всіх, і ти не всіх знаєш, імпровізація — це найкраще. Існує стереотип, що журналістика — це легко і весело. Що це щось, де не треба сильно напружатися: просто красива дівчинка, яка красиво говорить, і все. Ні, це дуже ґрунтовна робота. Але якщо ти це любиш, то кожна складність — це просто чергова сходинка твого росту. Насправді журналістика дуже багатогранна. Її інтроверт теж може знайти в ній свій комфортний напрямок. Ти можеш писати статті без комунікації із зовнішнім світом. Тобто ти все одно знайдеш себе в журналістиці, якщо ти цього прагнеш. При цьому, чим більше розвиваються технології, тим важливіше дотримуватися журналістських стандартів. Бо аудиторія це дуже помічає, є суспільний тиск, осуд. Зараз важче, тому що в країні війна. Журналісти мають бути обережнішими і у висловлюваннях, і в трансляції думок. Є інформація, яку не можна говорити; є теми, які можуть бути чутливими для людей. Але водночас зараз цінується щирість. Якщо використовувати ШІ «з розумом», то це дуже крутий допоміжний інструмент. Я зараз активно використовую ШІ в роботі. Генерую відео, використовую для підготовки до зйомок. Він дуже допомагає розібратися в темі. Але повністю замінити журналістику ШІ не зможе».

Яна Бакаєвич, випускниця 2020 року бакалаврату ОПП «Реклама та зв'язки з громадськістю», 2021 — магістратури ОПП «Видавнича справа та редагування», викладачка кафедри журналістики та нових медіа авторка навчальних курсів «Більше редагування», «Журналістика даних», «Фактчекінг», SMM-менеджерка киргизстанського інформаційного онлайн-видання Kaktus.Media, раніше — міжнародного медійного стартапу «Dron.media», ком'юніті-менеджерка «Детектор медіа», здобувачка 3 року навчання ОНП «Журналістика».

Уже пройшло більше 10 років з того моменту, як я обирала, ким стати в майбутньому, куди вступати. Наразі можу сказати впевнено, що не я обирала професію, а вона — мене. У школі я навчалась на «відмінно», ходила на кожну олімпіаду, любила відвідувати гуртки, писати твори для мене ніколи не було проблемою, але найбільше я любила позакласну діяльність: шкільні заходи, постановка сцен, організація заходів і написання для них сценаріїв... Тут я була як «риба у воді». Майже усі вчителі говорили, щоб я вступала у педагогічний університет та йшла шляхом мами-вчительки. Проте, я не бачила себе у викладанні. Тоді мені здавалось, що треба йти вивчати англійську через потенціал, який вона дає для професійного зростання. Після складання всіх іспитів я розуміла, що на бюджет в омріяні київські університети на англійську філологію шансів потрапити було мало. Тому я почала моніторити київські ЗВО і дивитись, на які спеціальності є додаткові творчі конкурси. Так я знайшла спеціальність «Журналістика» й «Реклама та зв'язки з громадськістю», на які в 2016 році вперше і востаннє були творчі конкурси. За описами мені ближ-

че була друга програма, тому що все, що мені подобалося робити в школі, цей напрям об'єднував в єдине ціле. Після складання вступного іспиту я опинилася другою у списку на місце регіонального замовлення. Моєму щастю та водночас відчуттю приємної невідомості не було меж!

З першого ж курсу стала волонтеркою «Пробігу під каштанами», який з 2017 року щовесни на День Києва проходить у столиці, підтримувала на дистанції учасників, просто тримала табличку з мотиваційною фразою, згодом — працювала у пресзоні і бігла дистанцію. З другого курсу — почала працювати за обраною професією в пресслужбі Університету Грінченка. Наша діяльність полягала у підтримці іміджу університету, роботі зі студентами, викладачами, абітурієнтами та їх батьками, а також роботодавцями структур, де студенти проходять практику. Ми проводили офлайн- та онлайн-заходи, вели соціальні мережі, відповідали на питання, займалися антикризовим менеджментом, організовували фотосесії, розробляли корпоративну продукцію (календарі, буклети, брендovanі футболки, світшоти, чашки, пляшки для води тощо), їздили представляти університет на освітніх виставках в інші міста, комунікували із журналістами та забезпечували організацію репортажів про Університет. Багато абітурієнтів з усієї України дізнавалися про наш навчальний заклад саме завдяки цій різновекторній діяльності. Функціонал комунікаційника може бути строкатішим, ніж навіть журналіста. Ще варто додати, що комунікаційникам доводиться постійно вчитися як в нових проєктах, так і слідкувати за новинною повісткою, розбиратися в різних сферах життя суспільства, зокрема політиці, культурі, в технологічних оновленнях, слідкувати за науковим прогресом. Тому що, чим більше ви знаєте, тим більше креативних рішень можете запропонувати як фахівець.

Про магістратуру: роздумів, чи потрібно вступати чи ні, не було. І добре, що трішки змінила спеціалізацію, з реклами на видавничу справу, бо це дійсно було корисним. Ми поглиблювали знання не лише з суто видавничої справи, а робили новинні сюжети, писали сценарії, освоювали сторителінг,

удосконалювали навички роботи в різних програмах по монтажу.

Наразі маю досвід роботи в медіа понад 8 років, зокрема: запуск сторінок видання у соцмережах з нуля, написання постів для Телеграму, X, Фейсбуку, Інстаграму; створення дизайну у Figma, Canva, Photoshop; розроблення стратегії з розвитку цифрових платформ; організація колаборації для промоції медіабрендів; аналіз конкурентів та аналітика показників; запуск спільноти, організація заходів, робота з підрядниками та багато іншого. Про провали не можу нічого сказати, бо їх, на щастя, не було. Єдине, коли розпочалася пандемія коронавірусу, то довелося відкласти мрії працювати в івент-індустрії. Концерти, фестивалі та інші заходи були не на часі. Проте за цей час, до організації невеликих свят я була дотична все рівно. А от, найбільшим «бонусом», який дає моя професія, я вважаю, це знайомства з людьми. Це особиста мотивація рости і розвиватися. З моїх особистих здобутків варто відмітити також можливість ділитися досвідом зі студентами вже у ролі викладачки. Наразі у сфері комунікацій студенти можуть знати більше за викладача, тому практичні заняття виглядають скоріше як обмін досвідом, і це — круто, як на мене. Уже цей досвід хочеться узагальнити в межах дисертаційного дослідження, тому вступила до аспірантури й опановую нову стилістику тестів — пишу наукові статті, виступаю на конференціях, беру участь у форумах як експертка медіагалузі.

Ось кілька порад тим, хто мріє працювати у сфері комунікацій: не бійтеся обирати професію, яка поєднує багато різних навичок; звертайте увагу на те, що вам подобалося ще у школі; не варто думати, що комунікаційник це «людина, яка веде соцмережі», бо ця професія охоплює дуже широкий спектр завдань; починайте працювати та набиратися досвіду якомога раніше; будьте готові постійно вчитися; розвивайте кругозір; не сприймайте зміни як поразку, у комунікаціях важливо вміти адаптуватися; найцінніше у цій професії — люди. І головне: не бійтеся, що спочатку ви не будете до кінця розуміти, ким саме хочете бути у професії. Сфера комунікацій дуже багатогранна, і часто саме практика допомагає знайти власний шлях.

Ярослава Струцинська, випускниця бакалаврату 2019 року ОПП «Журналістика», 2020 — магістерської програми «Медіакомунікації», раніше редакторка 1+1, радіо «Люкс», нині — засновниця проєкту **Kyiv Vibe History**.

що так сталося. Або зробила все для того, аби не шкодувати.

Міфів про журналістику безліч. Наприклад, що «серйозна» журналістика — це лише про суспільно-політичні теми. Я так думала теж, а зараз вважаю, що немає більш чи менш важливої журналістики. Сьогодні варто говорити про важливе й не доводити нікому, що твоя робота «достатньо», якщо тобі це справді подобається і має місію — зокрема просвітницьку. Ще один міф, у який я теж вірила — що на телебачення дуже важко потрапити без знайомств. Насправді потрапити «в телевизор» чи за лаштунки створення телеконтенту — місія цілком здійсненна. На 2 курсі я вперше спробувала потрапити на «1+1» як стажерка, але не пройшла після етапу тестового завдання. На 3 курсі провела перше стажерське літо на телеканалі «СТБ» — вдалося. А на 4 курсі я наважилася постукаєти на «плюси» ще раз — пройшла стажування і потрапила на свою першу серйозну роботу за спеціальністю. Я, як редактор, насамперед мала вичитувати тексти. Але функціонал виявився ширшим: новини, виїзди на зйомки, інтерв'ю. Насичений був період і хороша професійна школа. Тому, якщо ви хочете десь працювати — пробуйте. Просіть на стажування, пишіть на прямому журналістам, у команді яких хочете отримати досвід. Бійтеся і — пробуйте, бо бояться всі. Мое перше інтерв'ю було з тренером із бігу, і з самого початку все пішло шкереберть. Він не попередив мене, що буде на іншій локації. Мені довелося за 5 хвилин з Майдану добігти до Хрещатого парку. Далі ми говорили про кросівки, правильну техніку занять спортом, його проєкт. Я не мала багато практики, тому зробила на той момент максимум. Пам'ятаю, як редакторка тоді сухо сказала, що це нікому не цікаво і що жанр інтерв'ю — «не моє», одразу поставивши мені в приклад колегу. «Може і журналістика — не моє»... Після цього було ще багато спроб, багато практики — і в якийсь момент я вперше почула, що мое інтерв'ю справді вийшло класним. Для мене це стало дуже важливим моментом.

Паралельно з практикою в медіа я довчалася на бакалавраті. Прийшов час обирати предмети за вибором. Одногрупниця порадила «Історію Києва», мовляв: викладач-практик і круто пояс-

нює. Ну, якщо так — треба йти. Саме його пари я жодного разу не пропускала. Він показував старі карти, приносив артефакти з археологічних експедицій і подавав інформацію так, що я приходила додому і гуглила додаткові джерела, щоб дізнатися ще більше. Саме цей курс підштовхнув мене до власного історичного проєкту.

Влітку 2022 року, трохи оговтавшись від подій та прийнявши нову реальність, я пішла в маркетинг, який надав гнучкий графік роботи та проявлення креативу. Але цього було недостатньо. І я почала «намацувати», де в інформаційному полі можу зайняти свою нішу. До цього я вже пробувала реалізувати різні формати у соцмережах: сторінку про новини культури, психологічну спільноту, паблік з новинами Києва. Не те. Але саме у пабліку, де було близько 100 підписників, я помітила — найкращі реакції на щотижневу рубрику про історію Києва. Я з нуля продумала нову концепцію, в яку беззаперечно вірила. Це те, що я люблю і в чому орієнтуюся. Тоді наче всі шляхи нарешті зійшлися — так з'явився мій Kyiv Vibe History. «Небанальна історія Києва» написано в описі на сторінці, бо з першого посту і донині це ключовий фільтр, крізь який я створюю контент. Сьогодні я займаюся дослідницькою та просвітницькою діяльністю. Тож вважаю, що свою місію як журналістки виконую щодня. І найбільше мене драйвить знаходити закинуті, малопомітні або забуті місця й буквально «діставати» їхні історії назовні. Дуже подобається відчуття, що ти ніби не дозволяєш історії зникнути остаточно. Місія проєкту для мене значно глибша, ніж просто «розповідати цікаві факти про Київ». Я помітила, що багато мешканців столиці живуть у місті роками, але не мають емоційного зв'язку з ним. Вони щодня проходять повз історичні будівлі, старі дворики чи знайомі вулиці і навіть не здогадуються про їх минуле та сьогодення. Зазвичай історія подається сухо, академічно й ніби «не для всіх». Мені хотілося показати, що історія міста — жива. Вона про людей, емоції, звички, трагедії, любов, втрати й пам'ять. Проєкт підтримує спільноти урбаністів й громадських організацій завдяки створенню простору для обговорення, обміну спогадами, фактами та судженнями. Тут підписники діляться власними історіями, впізнають знайомі місця, взаємодіють із контентом і таким чином формують живу міську

пам'ять, яка існує не лише в архівах, а й у сучасному досвіді киян. Також ми досі живемо в реальності, де українська історія тривалий час була спотворена, витіснена або подана через чужу оптику. Тому для мене Kyiv Vibe History — це ще й спосіб популяризувати український погляд на історію Києва, зробити його ближчим і зрозумілішим для широкої аудиторії. Тобто це простір, у якому історія не «припадає пилом» у підручниках, а стає частиною сучасного життя й допомагає людям відчувати: Київ — не просто місто, а середовище, з яким у них є особистий зв'язок. Наразі проєкт — справа мого життя. Я зрозуміла, що тільки дія (не думка, не мрія й не геніальна ідея) наближають результат. Ти докладаєш зусиль, а життя дає можливості. І часто найкращі речі стаються саме тоді, коли дозволяєш собі пробувати та помилитися. Я картала себе: могла ж створити блог ще раніше. Але — не могла, бо не мала уявлення, що — моє, а що — ні, що я хочу висвітлювати з-поміж усіх тем, які мені подобаються, і де я знайду своє місце. Головне, що я зрозуміла: не обов'язково знати на 100%, ким хочеш бути «коли виростеш». Рішення часто здаються очевидними лише після того, як усе вже сталося. У всьому є своє «вчасно».

Сподіваємося, що й ми вчасно проінтерв'ювали молодих, але досвідчених фахівців медіагалузі, які, можливо, відповіли на питання, які постають перед випускниками шкіл. Ми спробували зруйнувати стереотипи, розвінчати міфи про сучасну журналістику як багатовекторну, складну, але цікаву сферу діяльності. Підсвітили ті, на перший погляд, неочевидні перепони, які долають здобувачі освіти на шляху до особистого професійного успіху. У кожного свій шлях — неповторний, унікальний, безмежно цікавий та творчий.

Зі святом вас, шановні випускники, колеги, студенти та абітурієнти, яких надихнули історії становлення у професії наших героїв!

З героями публікації спілкувалися:
Поліна Москоvecь, студентка 1 курсу ОПП «Журналістика»,
Інна Теплякова, студентка 1 курсу ОПП «Медіапродюсування»,
Єлизавета Надененко, студентка 1 курсу ОПП «Медіапродюсування»,
Яна Фруктова, доцентка кафедри журналістики та нових медіа Університету Грінченка

„Іноді лідерство означало просто відповідати на телефонні дзвінки: як українські журналісти з нуля вибудували стійкість

Коли росія розпочала повномасштабне вторгнення в лютому 2022 року, українські журналісти опинилися в тому ж хаосі, що й мільйони інших українців: обстріли, окупація, зруйновані домівки, перебої зі зв'язком і повна невизначеність щодо того, що буде далі. Для Національної спілки журналістів України війна майже миттєво змінила все.

«24 лютого ми перестали бути традиційною професійною спілкою, — згадує Голова НСЖУ **Сергій Томіленко**. — Дуже швидко ми перетворилися на систему екстреної допомоги».

Виступаючи на Навчальній асамблеї Ротарі в Україні 16 травня, Томіленко розповів, як українські журналісти навчилися виживати — і допомагати виживати одне одному — під час уже понад чотирьох років війни.

Серед учасників були ротарійські лідери, волонтери та майбутні президенти клубів — люди, які щодня підтримують громади через служіння та локальне лідерство. Головна думка виступу була простою: у кризові часи професійні спільноти значать набагато більше, ніж зазвичай здається.

Від журналістської спілки — до гарячої лінії порятунку

У перші дні вторгнення офіс НСЖУ став зовсім не тим місцем, яким був раніше.

Телефон дзвонив безперервно.

Одні журналісти виривалися з окупації. Інші втрачали редакції та обладнання. Хтось шукав можливість евакуювати родину. Хтось просто просив поради.

«Ми щодня чули одні й ті самі запитання», — розповів Томіленко.

Нашу редакцію зруйнували.

Де нам працювати?

Як отримати захисне спорядження?

Хто може допомогти виїхати?

«Іноді люди були просто виснажені, — каже він. — А іноді лідерство означало просто відповідати на телефонні дзвінки».

На той момент не існувало готової моделі, як підтримувати журналістів під час війни такого масштабу.

У НСЖУ звернулися за порадами до міжнародних колег.

Одна з порад міжнародних колег була практичною: орендувати готель у Західній Україні на кілька десятків кімнат і тимчасово розміщувати там журналістів із родинками.

«Але всередині нашої команди був певний спротив, — згадує Томіленко. — Ми не вірили, що журналістам потрібне лише ліжко на три дні».

Саме в цих дискусіях народилася інша ідея.

Замість одного великого прихистку — невеликі регіональні хаби. Центри з мінімальною командою — буквально дві людини, — які могли б щодня вирішувати практичні проблеми журналістів.

Так навесні 2022 року на заході України з'явилися перші **Центри журналістської солідарності**.

Згодом, коли війна змінилася, змінилася й географія підтримки.

Сьогодні мережа працює у шести містах, із особливою увагою до прифронтових регіонів — **Харкова, Запоріжжя та Дніпра**.

Центри забезпечують журналістів захисним спорядженням, допомагають із евакуацією, надають юридичну та психологічну підтримку, безпечні місця для роботи зі світлом та інтернетом, а також проводять тренінги з безпеки — дедалі частіше пов'язані з новими загрозами війни, насамперед дронами.

Від квітня 2022 року через мережу Центрів допомогу отримали понад **9 тисяч українських та іноземних журналістів**.

«У певний момент ми зрозуміли: люди телефонують нам не тому, що ми профспілка, — каже Томіленко. — Вони телефонують, бо довіряють, що хтось справді відповість».

Центри журналістської солідарності НСЖУ на мапі України

Автомобіль журналістів отримав пошкодження внаслідок ракетного обстрілу в Харкові

Втрача техніку через постійні обстріли прифронтових зон

Редакція національного онлайн-медіа в Києві пошкоджена ракетним обстрілом

Мить у Парижі — і чотири важкі роки за нею

Лише за кілька днів до Ротарійської асамблеї Томіленко повернувся з Парижа, де проходив сторічний Конгрес Міжнародної федерації журналістів, участь в якому брала делегація НСЖУ. У самому центрі французької столиці, біля мерії **Hôtel de Ville**, МФЖ організувало публічну фотовиставку, присвячену журналістиці та свободі слова.

Один зі стендів був присвячений українським журналістам — зокрема роботі мережі **Центрів журналістської солідарності НСЖУ**.

Для Томіленка цей момент став дуже особистим.

«Я зупинився там на кілька хвилин, — згадує він. — Не тому, що там була моя фотографія. А тому, що раптом згадав, наскільки невизначеним усе було у 2022 році».

«Ми щиро не знали, чи виживе українська журналістика».

Безкоштовний прокат захисного спорядження: бронезилет, шоломи, аптечки першої допомоги. Фото з архіву НСЖУ

Практичний тренінг «Робота журналістів в умовах радіаційної небезпеки» за підтримки організації «Репортери без кордонів»

Олексій Пасюга та його дружина **Наталія** продовжують випускати щотижневу газету у Великій Писарівці, незважаючи на постійний ризик бомбардувань з боку близького російського кордону. Торік у березні керувана бомба влучила в поштове відділення поруч з їхнім офісом, в якому ще й досі панує безлад.

Фото Ольги Іващенко

Журналіст **Анатолій Білоножко** фіксує наслідки ворожих обстрілів **Миколаєва**. Фото з архіву редакції «Миколаївських новин»

«Не знали, чи продовжать існувати місцеві редакції».

«Не знали, чи журналісти взагалі залишаться в професії. Чи встоїть наша Спілка?».

За словами голови НСЖУ, побачити цю історію представлено публічно — в центрі Парижа, в межах сторіччя Міжнародної федерації журналістів — було емоційно.

«Ми довго йшли до цього моменту, — сказав він. — Але для мене це було нагадуванням про сотні людей, які всі ці роки просто робили свою роботу».

Втім, Томіленко наголошує: міжнародне визнання має сенс лише тоді, коли за ним стоїть практична підтримка.

«Справжнє питання не в тому, чи хтось аплодує вашій роботі, — каже він. — Справжнє питання — чи матиме завтра журналіст у Харкові бронезилет, детектор дронів і місце, де можна працювати».

Спочатку довіра — потім фінансування

Одним із важливих уроків, якими Томіленко поділився з ротаційцями, стала історія міжнародного партнерства.

Коли мережа Центрів журналістської солідарності почала розростатися, ключовим партнером поступово стала **ЮНЕСКО**.

І, як наголошує Томіленко, ця співпраця почалася не з ідеальної заявки чи красиво оформленої концепції. У НСЖУ вже було найголовніше — люди, які реально користувалися системою.

Журналісти приходили до Центрів. Поверталися. Рекомендували їх колегам.

І міжнародні партнери це побачили.

«ЮНЕСКО прийшла до нас сама, — згадує Томіленко. — Вони сказали: ми хочемо вас підтримати. Але попросили одну річ — інтегрувати логотип ЮНЕСКО в логотип Центрів журналістської солідарності та зробити цю підтримку видимою в регіонах».

Штаб-квартира ЮНЕСКО стала ключовим інституційним партнером мережі, підтримуючи обладнання, операційну діяльність, безпекові тренінги та технічне посилення Центрів.

«Для нас це була не лише фінансова підтримка, — каже Томіленко. — Це давало відчуття, що те, що ми робимо, справді важливо».

Війна змінилася — і загрози теж

Якщо перші місяці повномасштабної війни визначалися артилерійськими обстрілами та ракетними ударами, то сьогодні журналісти дедалі частіше стикаються з іншою загрозою — дронами.

За моніторингом експертів НСЖУ, саме безпека від дронів стала однією з найбільших проблем для журналістів, які працюють поблизу фронту.

«У 2022 році головною загрозою були обстріли, — каже Томіленко. — Тепер небезпека часто приходиться від чогось, що стежить за тобою з неба».

Це змусило НСЖУ переосмислити питання безпеки журналістів.

Центри журналістської солідарності почали проводити

Афіша фільму НСЖУ про роботу оріхівської газети "Трудова слава"

спеціалізовані тренінги та безкоштовно надавати журналістам у користування **детектори дронів**.

Після загибелі кількох журналістів унаслідок атак дронів ця тема стала особливо нагальною.

«Журналісти не можуть просто перестати працювати через зміну технологій, — сказав він. — Але системи безпеки мають адаптуватися дуже швидко».

Один із головних уроків цього досвіду Томіленко сформулював просто:

«Стійкість — це не завжди про героїзм. Іноді це просто правильне обладнання у правильний момент».

«Коли приходить місцева газета — значить, нас не забули»

Найособистіша частина виступу пролунала тоді, коли Томіленко заговорив про **фронтіву пресу та місцеві газети**.

У багатьох міжнародних дискусіях паперові місцеві видання часто вважають застарілим форматом.

Війна в Україні змусила подивитися на це інакше.

Томіленко розповів про одну зі своїх поїздок до **Оріхова** — прифронтового міста на Запоріжжі, всього за кілька кілометрів від активних бойових дій.

Там регулярно зникає електрика. Нестабільний інтернет. Часто не працює мобільний зв'язок.

Але місцева газета продовжує виходити.

«Я пам'ятаю слова одного літнього чоловіка, які мене дуже зачепили, — сказав Томіленко. — Він сказав: **«Коли приходить місцева газета — значить, нас не забули»**».

Для людей у таких громадах газета — це значно більше, ніж просто джерело інформації.

Це відчуття зв'язку, відчуття надії. Це доказ, що хтось і далі бачить їхнє життя.

Що про них пам'ятають.

«Для нас це може виглядати як медіа, — сказав Томіленко. — Але для людей там це ще й про людську гідність. Про відчуття, що ти не покинутий».

Саме тому НСЖУ розглядає **підтримку місцевих газет на фронтівих територіях** як невіддільну частину стійкості громад і безпеки журналістів.

І саме тому Томіленко переконаний: фронтів преса сьогодні — це питання не лише журналістики, а й національної безпеки.

Там, де зникає перевірена місцева інформація, швидко з'являються чутки, паніка та інформаційний вакуум.

І росія це добре розуміє.

Після окупації Маріуполя російська влада дуже швидко запустила фейкову версію газети **«Приазовський робочий»**, використавши знайому назву, якій десятиліттями довіряли мешканці міста.

«Вони прекрасно розуміють силу місцевої газети, — сказав Томіленко. — Розуміють, що люди довіряють знайомому бренду. І ця довіра теж стає полем бою».

Саме тому НСЖУ сьогодні працює не лише над безпекою журналістів, а й над збереженням фронтівих редакцій.

За словами Томіленка, для багатьох громад місцева газета залишається єдиним стабільним каналом інформації.

«Це не ностальгія за папером, — наголосив він. — Це про те, щоб люди залишалися в реальності».

Лідерство під час війни

Протягом виступу Томіленко неодноразово повертався до однієї думки: **війна радикально змінює роль лідера**.

До 2022 року значна частина роботи НСЖУ стосувалася професійних стандартів, захисту прав журналістів, адвокації та медіаправа.

Сьогодні значна частина часу — це постійні поїздки між **Києвом, Варшавою, Парижем, Стокгольмом і Брюсселем**, зустрічі з дипломатами, міжнародними організаціями та партнерами — щоб Україна і потреби українських журналістів не зникли з міжнародного фокусу.

«Чесно кажучи, це виснажує, — зізнався Томіленко. — Але най-

більше я боюся одного: що світ звикне до війни».

Саме тому міжнародна адвокація для НСЖУ стала частиною щоденного виживання.

Потрібно знову і знову пояснювати, чому журналістика залишається важливою.

Чому важливі місцеві редакції.

Чому підтримка журналістів на фронтівих територіях — це інвестиція в стійкість суспільства.

«Нам доводиться постійно пояснювати, чому журналістика досі важлива, — сказав він. — Чому важлива місцева газета. Чому важлива фронтів журналістика».

Бо там, де зникає довіра до інформації, громади стають значно вразливішими.

«Війни виграють спільноти»

Звертаючись до ротарійців, Томіленко провів паралель між журналістами та громадськими лідерами.

І ті, й інші, за його словами, працюють завдяки довірі.

І ті, й інші часто тримаються на людях, які просто вирішили не відступати тоді, коли система перестала працювати.

І дуже часто ця робота залишається непомітною.

«Великі кризи рідко проходять завдяки великим промовам, — сказав голова НСЖУ Сергій Томіленко наприкінці виступу. — **Найчастіше їх проходять спільноти людей, які просто вирішили не відступати. Волонтерити. Робити свою роботу. Допомогати одне одному**».

Інформаційна служба НСЖУ

Довідка

Навчальна асамблея Ротарі в Україні (Rotary District Training Assembly, DTA) та Семінар для обраних президентів клубів (Presidents-Elect Learning Seminar, PELS) — це одна з ключових щорічних освітніх подій українського Ротарі, присвячена підготовці майбутніх президентів клубів, секретарів, скарбників та керівників клубних комісій до нового ротарійського року. Захід об'єднав ротарійських лідерів з усієї України — людей, які реалізують волонтерські, гуманітарні, освітні та соціальні ініціативи на рівні громад.

Програма асамблеї включала стратегічне планування діяльності клубів, розвиток лідерства, управління командами, фандрейзинг, роботу з публічним іміджем, комунікацію, членство та взаємодію з Фондацією Ротарі. Серед учасників — майбутні президенти Ротарі та Ротаракт-клубів, керівники напрямів розвитку клубів і представники дистрикту Rotary International в Україні (District 2232).

Виступ Сергія Томіленка відбувся у спільній дискусійній сесії як мотиваційна лекція для ротарійської спільноти. У програмі заходу його представили як українського журналіста, редактора, громадського діяча, Заслуженого журналіста України та Голову Національної спілки журналістів України — «людину, яка надихає словом і прикладом».

120 років у режимі “Доброго вечора”: у Києві відкрили виставку про газету, місто і людей, які тут живуть

У Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка відкрили фотовиставку до 120-річчя «Вечірнього Києва». Світлина, архівні шпальти, історичні документи. Гостям запропонували пройти коридором часу, де Київ переживав цензуру, революції, відбудову, незалежність, війну — і весь час хтось все це нотував, фотографував, верстав, друкував, а тепер ще й публікує в інтернеті.

Тож не випадково, це святкування поєднали з привітанням колег з Днем журналіста. Під час відкриття виставки група журналістів, працівників видання та викладачів Університету Грінченка отримали подяки Київського міського голови Віталія Кличка за сумлінну працю. Також своїх колег та студентів привітала декан Факультету журналістики Надія Фіголь, яка зібрала творчий колектив, який створює сьогодні друковану «Вечірку».

Видання за 120 років встигло змінити форми, редакційні адреси, політичні епохи, технічні можливості, але головна лінія залишилася тією самою: «Вечірній Київ» розповідає про місто через людей. І, здається, саме тому архівні шпальти тут виглядають не як музейний пил, а як щось напрочуд живе, хоча кожна світлина вже є історією.

Перший номер тоді ще «Вечірньої газети» вийшов 6 січня 1906 року. Час для старту був, м'яко кажучи, не з кращих: через висвітлення революційних подій у Російській імперії майже весь наклад знищили. Сучасні журналісти в таких випадках кажуть «нас помітили», але видання відродилося аж у 1913

році й виходило до 1917-го. І знову суспільні потрясіння змусили газету мовчати довгі 10 років.

Під назвою «Вечірній Київ» газета повернулася 1 березня 1927 року. Але владі знову щось не сподобалося, і газету закрили.

У 1951 році «Вечірній Київ» відновив роботу, став повністю україномовним і отримав статус офіційної преси Київської міської ради. Видання виходило шість разів на тиждень, а його наклад сягали пів мільйона примірників.

«Вечірній Київ» сьогодні не лише одна з останніх друкованих газет, а частина міської пам'яті та культури.

Заступниця голови КМДА, депутатка Київради від фракції «УДАР» Ганна Старостенко згадала період проголошення Незалежності, коли після 1991 року випуск газети починався словами молитви за Україну.

«Медіа трансформуються разом з історичними процесами. З'являються нові герої, про яких ми маємо знати і яких мають пам'ятати наступні покоління. І це робота журналістів — писати про них. У центрі всіх публікацій і подій у «Вечірньому Києві» завжди була людина. І це

дуже цінно», — зазначила Ганна Старостенко.

Директорка департаменту суспільних комунікацій КМДА, депутатка Київради від фракції «УДАР» Олеся Зубрицька зазначила, що «Вечірній Київ» поєднує різні епохи — від початку XX століття до сьогодення. А журналісти в цій історії виконують роль своєрідних зв'язківців між часами. Вони фіксують важливі події, працюють заради правди й довіри суспільства, зберігають пам'ять і передають її далі.

29 листопада 2018 року вийшов останній друкований випуск газети. Але з 2024 року друкована версія знову виходить, вже як столичний медіапроект Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, а щоденну новинну роботу продовжує цифрове видання «Вечірній Київ».

В. о. ректора Київського столичного університету імені Бориса Грінченка Олександр Турунцев згадав, як Університет долучився до продовження цієї традиції і наголосив, що без «Вечірки» важко уявити історію столиці.

В. о. директора КП «Київінформ» Євген Лопушинський, до структури якого входить інтернет-видання, назвав 120-річчя «Вечірки» хвилюючою подією. Для нього це не просто ювілей бренду, а відчуття причетності до великої історії. Символічним він назвав і те, що виставку відкрили саме в Університеті Грінченка. Адже саме звідси до редакції онлайн-медіа приходять молоді журналісти. За підтримки викладачів кра-

щі студенти публікують в газеті свої перші матеріали.

Голова Національної спілки журналістів України Сергій Томіленко також звернув увагу на співпрацю сайту-мільйонника з Університетом Грінченка. За його словами, «Вечірній Київ» фактично перетворився на журналістську лабораторію, де працюють викладачі й студенти журналістики.

Окремою частиною виставки стала фотосерія студента Університету Грінченка Андрія Ходькова «Чому я тут». Це документування сучасної війни. Андрій знімав у 2025–2026 роках у Дружківці, Слов'янську та Києві. Частина його кадрів зроблена після масованих російських обстрілів столиці.

«Ця виставка — це певна моя саморефлексія. У ній я відповідаю на запитання: чому я залишився, чому продовжую жити і працювати в Україні. Це документальні свідчення воєнних злочинів росіян», — розповів Андрій Ходьков.

Місто щодня змінюється, влада приходить і йде, технології старіють швидше, ніж редакції встигають до них звикнути. А журналісти продовжують дивитися, слухати, записувати й фотографувати. Щоб через наступні 120 років можна було згадати, як усе було насправді.

Сергій Коноплицький, кандидат наук із соціології, доцент Університету Грінченка
Фото Бориса Корпусенка

35 РОКІВ У ТОПІ

Історія успіху молодіжного медіацентру Києва

За тридцять п'ять років інформаційно-творче агентство **ЮН-ПРЕС** виросло від сектору журналістики до сучасної моделі медіаосвіти Київського Палацу дітей та юнацтва. Декілька поколінь «юн-пресівців» — випускників сьогодні творять українську журналістику, а «осередок критичного мислення і соціальної відповідальності» продовжує набирати обертів.

Історичний початок

Це було в далекому 1991 році... Незалежність України зумовила виникнення творчих об'єднань нового формату — медійників нового покоління. Існування цього юнацько-молодіжного об'єднання, яке дало Україні багатьох відомих журналістів, політиків, громадських діячів, починалося з дитячих штабів, що діяли в Київському палаці піонерів імені Миколи Островського. Їхні вихованці були активними юнкорами міської молодіжної газети «Молода гвардія» та дитячих журналів «Зірка», «Барвінок» та «Ранок».

Саме тоді настала потреба об'єднання талановитого школярства в організації нового часу. Від 90-х років минулого століття розпочинають активно створюватися студії, гуртки, пресцентри. Відтак у травні, на базі столичного Палацу був створений союз активістів колишніх штабів, які вирішили стати юними кореспондентами та журналістами дитячо-молодіжних видань.

Навчання журналістики в Палаці розпочали з трьох гуртків: міського дитячого пресцентру та двох гуртків журналістики, які утворили ще один сектор закладу. Сектор журналістики поступово розвивався, кількість гуртків зростала, охоплюючи дітей, підлітків та молодь за напрямками кореспондент, фотожурналіст, тележурналіст, радіожурналіст, редактор-видавець, а згодом відкрили Школу основ журналістики для новачків.

Старшокласники розподілилися на медіанапрями: газетна редакція, теле- та фотожурналістика, телережесура, телеоператори, комп'ютерна верстка та дизайн, літературна творчість. Така внутрішня структура допомагала визначитися і спробувати всі жанрові варіації. Наприклад, гурток

«Телекореспондент» розпочав свою роботу разом із журналістами Костянтином Грубичем та Іриною Геращенко (нині депутаткою Верховної Ради) на Першому національному каналі, створюючи програму для дітей та молоді «Вибрики».

Вихованці радіожурналістики активно запрацювали на чолі радіожурналістів Національного радіо Ніни Жежери, Галини Дмитренко у програмах «Школяда» та «Старшокласник». Юнкори друкованих видань активно створювали свої репортажі, брали інтерв'ю, писали нариси та вірші. Робота була побудована за принципом центральної медіаподії, яка організовувалася спеціально для проведення заходу, а потім продовжувалася в мережах неформального спілкування. Безумовно, засідання пресклубу справляло позитивний вплив на молодіжну політику не тільки в Києві, а й в Україні. У подальшому він трансформувався в медіаклуб інформаційно-творчого агентства «ЮН-ПРЕС».

Окремо потрібно сказати про Школу основ журналістики, яка й сьогодні є актуальною для тих, хто робить перші кроки в професію. Це стартовий майданчик для навчання початківців. Комплексна програма передбачає навчання з основ журналістики, української мови, комп'ютерного дизайну і верстки та фотожурналістики. Це як початкова школа в освітньому закладі, яка надає основи і відкриває шлях до різних медіапрофесій.

Нейтральної інформації просто немає й не може бути. Тому викладачі агентства не ігнорували очевидні процеси, які відбувалися на початку 90-х років, не накладали табу на інформаційну стихію, а контролювали ці процеси, створюючи своєрідні «імуннозахисні кордони» щодо інформаційної «жовтої продукції», активно залучали

до конкретних заходів соціальних партнерів: Національну Спілку журналістів України, Інститут масової інформації, Академію української преси, Незалежну асоціацію мовників, Центр медіареформ, профільні виші та державні й громадські організації.

Результатом спільної профорієнтаційної роботи із закладами вищої освіти став у 1994 р. Всеукраїнський конкурс «Журналіст №1», переможці якого мали змогу вже в травні стати студентами факультету журналістики (нині Інститут журналістики) Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Це був ексклюзивний вступ десяти переможців конкурсу — випускників агентства й талановитих юних журналістів із шести регіонів України. Його переможці — справжні зірки теле- та радіоефірів, очолювали редакційні колективи, а саме: Анастасія Образцова (Національна телерадіокомпанія), Павло Кужесев (112 канал, П'ятий канал), Юрко Задоя (відповідальний секретар журналу «Перець»), Максим Драбок («1+1»), Ганна Філімонова (редактор журналу «Папарацци»), Анастасія Образцова (Національна телерадіокомпанія) та ін.

За ці роки агентство виросло не одне покоління журналістів — фахівців друкованих медіа, радіо- та телеэфірів, онлайн-видань, викладачів профільних вишів, а саме: **Соня Кошкіна (Ксенія Василенко)**, шеф-редакторка і співвласниця інтернет-видання «Лівий берег»; **Юрко Задоя**, відповідальний секретар журналу «Перець», працював у пресслужбі Міністерства оборони України, де займався інформаційним супроводом діяльності ЗСУ та взаємодією зі ЗМІ; **Вадим Герасимович**, журналіст, політолог та телеведучий на

Редактор молодіжки Міст-М **Ксенія Василенко** (нині **Соня Кошкіна** — редактор LB) і керівник ЮН-ПРЕС **Надія Іллюк**, 2015 рік

ютуб-каналі «Politeka Online», викладач; **Людмила Тягнирядно**, журналістка на телеканалі ТВі, інтернет-видання INSIDER, програми журналістських розслідувань «СХЕМИ» на Радіо Свобода і ведуча новин Радіо «Промінь» на Українському радіо та комунікаційна менеджерка радіоплатформи Суспільного мовлення «Українське радіо»; **Максим Драбок**, журналіст та редактор української редакції DW, автор і ведучий різноманітних телепроектів, робив репортажі з більш, ніж 40 країн світу; **Ганна Філімонова**, українська підприємниця, журналістка та незмінна президентка (національна директорка) конкурсу «Міс Всесвіт Україна» (Miss Universe Ukraine); **Наталія Шульга**, тележурналістка каналу СТБ; **Олена Дудко**, журналістка інтернет-видання «УРА-ІНФОРМ», викладачка в ІТА ЮН-ПРЕС; **Юлія Покась**, тележурналістка каналів «ІНТЕР», 1+1; **Андрій Юричко**, кореспондент всеукраїнських газет «Голос України» та «Президентський вісник», заступник головного редактора в Національній радіокомпанії України, директор новин ДТРК «Всесвітня служба «Українське телебачення і радіомовлення»», медіатор БФ Академія української преси, викладав у гуртках агентства. Важливо зазначити, що викладачі агентства «ЮН-ПРЕС» та колеги-журналісти допомагають прищепити молоді

Презентація збірки нарисів «Мощун. Янголи Перемоги»

справжню любов до журналістики. За ці роки до Національної спілки журналістів України приєднались 17 юн-пресівців, які на власному досвіді випробували себе у дорослих виданнях, а саме: Дар'я Назаренко, Дмитро Плешаков, Діана Додатко, Юлія Костенко, Аліна Кучеренко, Лада Голубева, Ольга Плохотнюк та інші.

Інформаційно-творче агентство «ЮН-ПРЕС» саме та структура, яка залучає вихованців до участі в реальній інформаційній діяльності. За співпраці педагогів та вихованців виходили молодіжні видання «Міст-М» КПДЮ, спецвипуски газети старшокласників «Шкільна столиця», газета в газеті «Молодь України» та тематичні сторінки в газеті «Вечірній Київ».

Юнкори агентства співпрацювали на партнерських угодах з визнаними колективами газет «Урядовий кур'єр», «Голос України», «Вечірній Київ», «Сільські вісті», «Україна молода», «Вечірні вісті», «Хрещатик», «Сьогодні»; журналами «Юридичний вісник України», «Дніпро», «Стіна», «Одноклас-

ник». На сторінках цих видань щорічно виходили більше сотні дитячих публікацій, які висвітлювали молодіжні та соціальні теми. Активно записували свої авторські програми на радіо «Голос Києва», «Культура», «Марія» вихованці гуртків «Радіожурналістика».

Сьогодні вимагає від педагогів та вихованців опанування сучасними інформаційними технологіями, і ми намагаємось йти в ногу з часом. Наші гуртківці постійно розміщують свої матеріали на сайтах Міністерства освіти і науки України, Департаменту освіти і науки КМДА, Київського палацу дітей та юнацтва, агентства «ЮН-ПРЕС» та інформаційно-аналітичному порталі КиївВлада. Вихованці активно працюють над створенням блогів та медіафестивальних видань, готують телесюжети на новоствореній онлайн-студії «Юнь». Знаковою подією для агентства стала участь вихованців гуртка анімації Київського Палацу дітей та юнацтва (КПДЮ) у спільному проєкті за підтримки українського представництва компанії Microsoft.

Звичайна робота юн-пресівців. Інтерв'ю бере Владислав Турубаров

Агентство «ЮН-ПРЕС» стало активним членом Всесвітньої Дитячої Ліги Націй (2008–2014 рр.) та членом громадської Ради з прав дітей при Президентові України (2010–2014 рр.), тому спілкування та професійна діяльність вихованців в інтернет-мережі були і є важливими для функціонування структури.

За час діяльності агентство «ЮН-ПРЕС» стало організатором та співорганізатором багатьох міжнародних, всеукраїнських, регіональних та міських фестивалів та конкурсів. Наші вихованці у процесі навчання стали справжніми партнерами в проведенні таких масштабних заходів, як фестиваль дитячої творчості, преси та телебачення «Золота осінь Славутича» (з 1993 р.), роботі пресцентру Міжнародного фестивалю «Змінимо світ на краще» в МДЦ «Артек» (у Криму до 2014 р.) під егідою Всесвітньої Дитячої Ліги Націй та за підтримки ЮНЕСКО, в роботі молодіжного Форуму ОБСЄ (2013 р.).

З 1998 року агентство «ЮН-ПРЕС» є координатором міського проєкту «Медійний освітній столичний простір» (МОСП),

який є складовою програми «Столична освіта». Мета проєкту — створення єдиної платформи для юних журналістів, блогерів та медіамейкерів Києва. Він спрямований на розвиток критичного мислення, медіаграмотності та професійних навичок у школярів.

У межах МОСП проводяться майстер-класи від відомих журналістів, пресконференції, медіафоруми та конкурси. Проєкт фактично став кузницею кадрів для українських медіа. Вихованці ІТА «ЮН-ПРЕС» через МОСП отримують першу практику, яка допомагає їм вступати на профільні факультети та працювати в таких виданнях, як Радіо Свобода, 1+1 чи СТБ.

Сьогодні агентство продовжує розвивати цей простір, адаптуючи його до умов цифрового мовлення та боротьби з дезінформацією. Проєкт об'єднав редакції шкільних газет, пресцентрів, районних рад старшокласників міста Києва. І ось результат: освітні заклади столиці організували свої редакції, пресцентри, які регулярно працюють над спільними проєктами школярів.

Нагородження переможців Міжнародний медіафестиваль-конкурс "ПресВесна на Дніпрових схилах", 15.05.2026

Педагоги ІТА ЮН-ПРЕС зустрічають нових юн-пресівців (вересень 2025)

рів Києва — газетами «Шкільна столиця» та «Молодіжне перехрестя» (газета «Молодь України»). Були часи, коли агентство випускало декілька молодіжних видань, які створювали дитячі редакції під керівництвом викладачів-професіоналів: газета «Шкільна столиця», «Міст-М», «ЮН-ПРЕС-Інформ», «Молодіжне перехрестя» (спецпроект «Газета в газеті» у всеукраїнському виданні «Молодь України») та спецпроект «Газета в газеті» у всеукраїнському виданні «Лідер-клуб», тому для гуртківців це вже серйозна виробнича діяльність. Це перші публікації та перші гонорари!

Агентство «ЮН-ПРЕС» — стартовий майданчик для майбутнього журналіста-професіонала. Щороку кількість охочих опанувати спеціальності, пов'язані з журналістикою, збільшується. За час роботи агентства кількість гуртків виросла з 11 до 60 і налічує близько 700 вихованців. Відкрилися нові гуртки: «Мультимедійне видання», «Кросмедіа», «WEB-дизайн», «ІТ-журналістика», «Арт-фото», «Правова журналістика», «Ділова журналістика», «Спеціаліст зі зв'язків із громадськістю у ЗМІ (PR)», «Літературна студія», «Спортивна журналістика», «Ораторське мистецтво», «Відеоблогінг», «Основи медіапродакшну», «Режисер анімаційного кіно», «Анімація від А до Я», «SMM-просування. Лайфхаки», «Книжковий клуб», «Практика рекламної та PR-діяльності», «Штучний інтелект у соціалізаціях» тощо.

Після закінчення навчання випускники складають кваліфікаційні іспити й отримують сертифікат про позашкільну освіту. Кращі наші випускники успішно вступають до профільних вишів. Кількість тих, хто стає студентами цих навчальних закладів, сягає понад двадцять відсотків щорічно. Діляться з новачками набутими знаннями та досвідом більше 20-ти викладачів-професіоналів: педагогів, філологів, істориків, політологів, міжнародників, фото, теле, радіо та ІТ-журналістів.

Професіоналізм — поняття багатогранне, тому гуртківці агентства не лише опановують теоретичні знання та практичні навички журналістської професії, а й набувають досвід, беручи участь у суспільно-громадському житті столиці, а саме: у пресконференціях, пресклу-

бах, круглих столах, брифінгах, акціях, престолах, форумах, конкурсах та фестивалях, залучаючи до цього соціальних партнерів: Національну Спілку журналістів України, Інститут масової інформації, Академію української преси, Національну асоціацію медіа (НАМ), профільні вузи та державні й громадські організації.

Звісно, у журналістиці доволі часто практика з успіхом замінює теорію, проте «теорія без практики мертва, а практика без теорії сліпа», тому елементарні знання щодо роботи журналіста з інформацією все ж варто мати. І починати навчатися слід аж ніяк не на першому курсі вишу, а принаймні зі школи, а краще на заняттях

у таких осередках позашкільної освіти, як інформаційно-творче агентство «ЮН-ПРЕС» Київського Палацу дітей та юнацтва.

*Завідувачка відділу
ІТА ЮН-ПРЕС
Київського Палацу
дітей та юнацтва
Надія Ілюк*

Життя вихованців #ІТА_ЮН_ПРЕС 2002-2020 рр.

Дикий Захід штучного інтелекту

Як ШІ вже зараз змінює журналістику й суспільство та Чи здатна людина контролювати свій винахід? — дискутували в Університеті Грінченка

Чи здатен штучний інтелект замінити журналіста? Хто контролюватиме інформацію в епоху дипфейків? І чи є ШІ загрозою демократії? Ці та інші запитання обговорювали під час круглого столу «ШІ в новітніх журналістських практиках: технології, медіаосвіта, наративи майбутнього», який відбувся в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка 21 травня 2026 року.

У дискусіях взяли участь журналісти, медіаменеджери, юристи, освітяни, представники Мінцифри та Міносвіти, науковці й експерти з технологій. І хоча учасники часто не погоджувалися між собою, майже всі визнали: штучний інтелект уже не є «технологією майбутнього» — він змінює медіа, освіту й ринок праці просто зараз.

Член правління Суспільного мовлення Дмитро Хільченко порівняв сучасний розвиток ШІ з «Диким Заходом», де правила ще тільки формуються. Водночас редакції вже використовують інструменти ШІ, а дискусія про повну автоматизацію медіа вже не виглядає фантастикою. Головна редакторка LIGA.net Юлія Банкова розповіла, що видання вже має власну редакційну політику щодо використання штучного інтелекту. А член Нацради з питань телебачення і радіомовлення Олександр Бурмагін порадив редакціям не втрачати контроль над

інструментом: відповідальність за створений штучним інтелектом контент у будь-якому разі нестиме медіа.

Однією з найгостріших стала дискусія про те, чи не зникнуть окремі професії. Проректор з наукової роботи Національного технічного університету України «КПІ імені Ігоря Сікорського», професор Сергій Стіренко закликав не драматизувати ситуацію. За його словами, професії не зникатимуть, а трансформуватимуться. Він навів приклад так званого вайб-програмування, коли людина вже не пише код вручну, а надиктовує завдання, тоді як мовна модель генерує технічні рішення. «Людину замінить не штучний інтелект, а людина, яка користується штучним інтелектом», — підсумував він.

Президент Київського міжнародного інституту соціології Володимир Паніотто представив результати дослідження використання ШІ в Україні. За його

словами, лише за рік — із лютого 2025 до січня 2026 року — частка регулярних користувачів генеративного штучного інтелекту (йдеться про чат-боти на зразок ChatGPT, Gemini та ін.) зросла з 17% до 27%, а вже наступного року може сягнути 40–42%.

Утім, Паніотто говорив не лише про цифри. Соціолог попередив: ШІ може радикально посилити соціальну нерівність. Посилаючись на ідеї ізраїльського історика та філософа Юваля Ноя Харарі, він припустив, що людство ризикує розділитися на дві великі групи — тих, хто матиме доступ до технологій, ресурсів і можливостей «покращення» людини, і тих, хто опиниться на узбіччі технологічного розвитку. Паніотто наголосив: для України розвиток ШІ є питанням виживання в умовах демографічної кризи: «Нас буде катастрофічно

мало, і ми маємо це компенсувати технологічними проривами».

Під час дискусії йшлося про необхідність створення власних мовних моделей та цифрової інфраструктури, адже без цього Україна ризикує остаточно залежати від глобальних технологічних корпорацій. Учасники згадували й українську мовну модель «Сяйво», яка нині розробляється для роботи з українською мовою та українським контекстом.

Чи не загрожує ШІ демократії? Це ще одне запитання, на яке шукали відповідь учасники дискусії. Проблема не лише у дипфейках, а й у поступовому розмиванні межі між правдою та фальсифікацією. Як зазначив керівник робочої групи «Освіта та наука» Експертного комітету з ШІ при Мінцифри Дмитро Чумаченко, штучний інтелект «змінює економіку пропаганди», адже тепер створення масового маніпулятивного контенту стало значно дешевшим і швидшим. Мета такої пропаганди — не переконати всіх в одній «правильній» версії подій, а засмітити інформаційне середовище й знизити довіру до будь-якого факту.

Дискусію підсумувала модераторка круглого столу, заслужена журналістка України Ганна Безулік. За її словами, поки ми ще здатні розпізнати штучний інтелект, адже він досі не здатен зрозуміти «красу недосконалості» — тієї людської неідеальності, яка робить тексти, фотографії й саму журналістику живими. Дискусія ж про межу між ШІ і людиною тільки починається.

*Текст: Андрій Береговий,
Даниїл Нестеренко
Фото: Ярослав Романюк*

Диплом для бота

Штучний інтелект уже змінює ринок праці. Питання не в тому, чи забере він роботу, а в тому — коли й у кого саме

«Підготуй аналіз цільової аудиторії для бренду спортивного одягу в Україні: сегменти, канали комунікації, приклади кампаній». Другокурсник Максим, студент-маркетолог провідного економічного вишу, надиктовує текст генеративному чат-боту на своєму смартфоні, і вже за секунду той дає відповідь. «Не геніально, але піде!» — сміється Максим. Ще років п'ять тому таке завдання забрало б в нього пів дня. «Я просто потім трохи підправляю під себе. У нас на курсі всі так роблять. Ну, майже всі», — додає він без особливих сумнівів.

З точки зору академічної доброчесності Максим, можливо, і виглядає порушником правил. Але як втриматися від спокуси використати штучний інтелект (ШІ), коли це роблять усі навколо, і він чи не щодня підкорює чергову царину — від військових технологій до креативних індустрій? На фронті системи на основі ШІ використовуються для аналізу даних на полі бою, допомагають керувати безпілотниками та ухвалювати рішення в режимі реального часу. Заходять технології й у ті сфери, які традиційно вважалися «людськими», зокрема, у видавничий бізнес та журналістику. Тільки там ШІ вже пише не банальні есеї, а цілі статті та навіть романи.

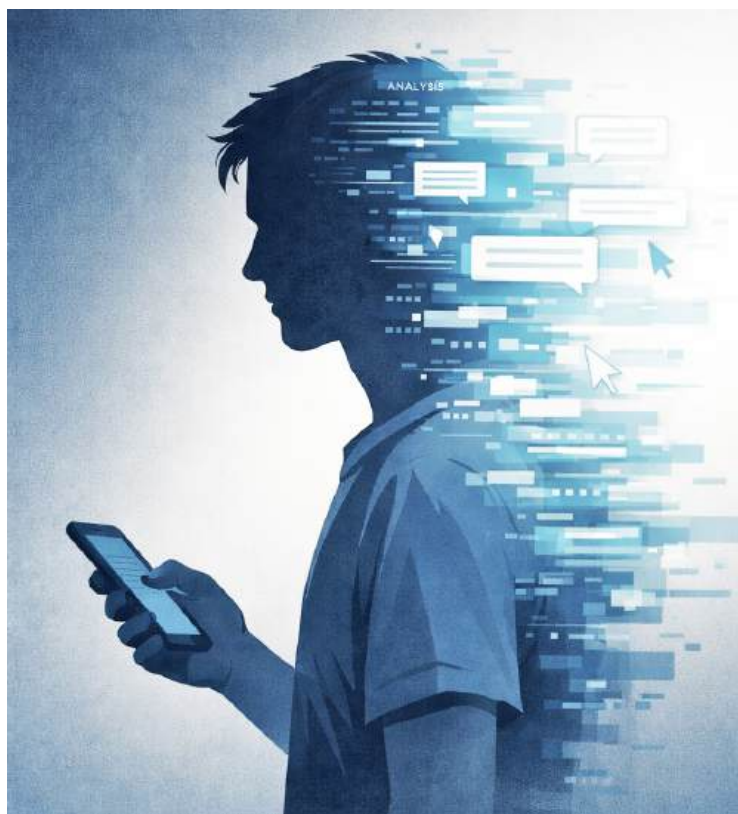
Показовим став нещодавній скандал із романом жаків «Сором'язлива дівчина» (Shy Girl) американської авторки Мії Баллард. Книга спершу вийшла у Великій Британії в листопаді 2023 року і встигла отримати загально позитивні відгуки. Але перед запланованим релізом у США на початку 2024-го читачі запідозрили, що текст частково створено за допомогою ШІ. Відтак видавництво скасувало вихід книги на американському ринку. Хоча авторка сором'язливо заперечила провину, поклавши відповідальність на помічницю.

За допомогою ШІ студенти оптимізують навчання, а великі компанії — бізнес-моделі. Скорочення десятків тисяч працівників у корпораціях дедалі частіше пояснюють не лише економічною ситуацією, а й інвестиціями у штучний інтелект. Логіка проста: якщо частину роботи можна доручити чат-боту, навіщо за неї платити людям?

Частина експертів уже б'є на сполох. Директорка-розпорядниця Міжнародного валютного фонду Крісталіна Георгієва попереджає про «цунамі» змін на ринку праці. Співзасновник OpenAI — компанії-лідера у сфері ШІ — Сем Альтман навпаки заспокоює, мовляв, штучний інтелект «знищить деякі робочі місця, але створить багато нових». В інтерв'ю Bloomberg він визнавав: «Трансформація буде болісною, особливо для тих, чий завдання легко формалізувати».

Щоб зрозуміти, що рано чи пізно буде в Україні, варто поглянути на те, що вже відбувається в США. Поки «цунамі» там не спостерігається, але пориви вітру змін уже відчувуються. Поява ChatGPT не обвалила ринок праці. Навпаки — кількість офісних працівників (так званих білих комірців) в Америці навіть зростає. Ймовірна причина: хоч технологія вже у масовому вжитку, але її ефект — не миттєвий.

Річ у тім, що ШІ працює, м'яко кажучи, «нерівно». Він може написати текст або код за секунди, але водночас здатен помилятися («галюцинувати») щодо базових речей. Тому бізнес не поспішає звільняти всіх і «наймати» чат-бота. Але структура роботи вже змінюється: алгоритм бере на себе рутину, людина — складні рішення. Поки що під найбільшим тиском — початківці. Ті, хто отримав першу роботу й виконує нескладні завдання: готує звіти, пише прості тексти, відповідає клієнтам за затвердженням зразком. Це співробітники кол-центрів та служб підтримки, молодші аналітики, джуніор-програмісти, молодші юристи. Їхню роботу ШІ вже вміє виконувати швидше і дешевше.

Це теж проблема. Якщо компанії почнуть скорочувати або взагалі не наймати людей без досвіду, то через кілька років не буде ким заповнити середній рівень. Система ризикує втратити власний «кадровий конвеєр». З іншого боку, виникає парадокс: якщо молодий спеціаліст виконує завдання переважно з допомогою ШІ, він формально працює, але чи набуває він досвіду?

Утім, у міру розвитку й вдосконалення ШІ дедалі менше обмежується «чорною» роботою і поступово підбирається до складніших ролей — програмування міدل-рівня, юридичної аналітики, фінансів і навіть медицини. І це підтверджують цифри. За даними, Challenger, Gray & Christmas, американської консалтингової фірми, яка відстежує ринок праці та регулярно публікує статистику звільнень у США, у 2025 році американські компанії прямо пов'язували з використанням ШІ понад 55 тисяч звільнень. А лише за перші чотири місяці 2026-го ця цифра сягнула 49 тисяч. Особливо високі показники в ІТ та технологічних компаніях.

Можливо, зміни зрештою будуть і не такі драматичні. Коли на початку 1980-х років з'явилися комп'ютери, багато хто також прогнозував масове безробіття. У підсумку ж зникли окремі професії (наприклад, стенографістки), але з'явилися десятки нових: програмісти, системні адміністратори, вебдизайнери

тощо. Тоді процес розтягнувся на десятиліття. Ми не знаємо, чи буде так і цього разу. ШІ розвивається значно швидше, а отже, й наслідки можуть бути менш передбачуваними.

Максим про це не замислюється. Каже: його мета зараз — закінчити університет і отримати диплом. Часу в нього, здається, достатньо. Між винаходом і масовим ефектом завжди є пауза. Наприклад, електрика почала використовуватися ще у XIX столітті, але реальний економічний ефект дала лише через десятки років — коли бізнес перебудував виробничі процеси.

Питання в іншому — як саме Максим використає цей час? Чи стане ШІ для нього інструментом, який підсилює, чи звичкою, яка замінює мислення? Чи не виявиться, що за ці кілька років він навчиться не стільки маркетингу, скільки правильно формулювати запити до чат-бота? І головне — чи буде він достатньо креативним, щоб залишитися потрібним у професії, де значну частину роботи, ймовірно, зможе виконувати мовна модель? Адже ШІ також вчиться. І коли Максим нарешті отримає диплом, то цілком може виявитися, що помічник став конкурентом, який менше помиляється, не втомлюється і не проситиме в роботодавців підвищення або відпустку.

Автор: Андрій Береговий
Ілюстрація до матеріалу створена ШІ

Київ вчить і працевлаштовує: альянс Київської міської служби зайнятості та Університету Грінченка

Ринок праці в Києві ніколи не стоїть на місці. Але за останні роки темп змін став просто шаленим, спочатку пандемія перекроїла цілі галузі, а потім повномасштабне вторгнення змусило сотні тисяч українців переосмислювати не лише де жити, а й ким працювати. У цьому контексті питання перекваліфікації перестало бути суто особистою справою, а перетворилося на суспільну необхідність. Ми поспілкувалися з представниками Відділу інформаційного забезпечення та комунікації Київського міського центру зайнятості та поставили кілька важливих запитань щодо змін і трансформацій запитів та очікувань як роботодавців, так і зареєстрованих киян.

Як змінився ринок праці Києва порівняно з початком повномасштабного вторгнення? Що особисто вас найбільше вразило у цій динаміці?

Ринок праці Києва пройшов складний шлях — від майже повного колапсу на початку війни до нинішньої ситуації, коли роботодавці активно шукають людей. У перші місяці повномасштабного вторгнення багато бізнесів зупинилися, люди виїжджали з міста, а компанії скорочували команди. У березні 2022 року до служби зайнятості надійшло лише 88 вакансій — критично мало. Війна вплинула і на обсяги реєстрації безробітних. Протягом 2022 року статус безробітного отримали 36,5 тис. осіб, що на 30% більше, ніж у 2021 році.

Сьогодні ситуація змінилася кардинально: ринок праці відновився й адаптувався. Кількість вакансій зросла у 2,4 раза порівняно з серединою 2022 року, а зараз у середньому на одну вакансію претендує одна людина.

Найбільше вражає, як швидко люди навчилися адаптуватися: кияни не чекали «кращих часів»,

а опановували нові професії, навчалися, відкривали власну справу. Сьогодні мобільність і сміливість у професійних змінах стали нормою. Але головний виклик змістився: тепер бракує не вакансій, а кадрів. Через мобілізацію, виїзд частини населення та демографічні зміни роботодавцям бракує інженерів, водіїв, будівельників та інших представників робітничих професій, медиків, працівників сфери послуг. Попри всі виклики, кияни не просто шукають роботу — вони готові перенавчатися, змінювати професію, відкривати власну справу. Лише протягом 2025 року та з початку 2026 року забезпечено зайнятість понад 14 тисяч людей.

Який середній термін пошуку роботи для киянина у 2025-2026 роках? Скільки часу зазвичай минає від реєстрації в центрі до працевлаштування?

Усе залежить від професії, досвіду та готовності людини до розвитку soft skills. Якщо активно шукати роботу і користуватися підтримкою служби зайнятості,

вакансію часто вдається знайти вже протягом першого тижня. У середньому пошук роботи зараз займає близько місяця. Найшвидше працевлаштовуються представники робітничих професій: водії, будівельники, слюсарі, а також медики та фахівці сфери послуг. Трохи довше шукають роботу кандидати на керівні або вузькопрофільні посади.

Які три професії у Києві зараз є найбільш затребуваними? Чи відчуваєте ви гострий дефіцит кадрів у цих сферах?

Сьогодні роботодавці найбільше потребують працівників робітничих професій. Особливо високий попит маємо на водіїв, слюсарів різних напрямів, продавців-консультантів, кухарів, а також медичних працівників, інженерів та бухгалтерів. Іноді ситуація виглядає так, що роботодавці буквально конкурують за працівників. Наприклад, на одного водія зараз може бути до шести вакансій, а на слюсарів — до дванадцяти. Причини дефіциту кадрів зрозумілі: мобілізація, виїзд частини населення за кордон, зміни на ринку праці та демографічна ситуація.

Якщо говорити про зарплати, вони дуже різняться — від мінімальної зарплати до понад 100 тисяч гривень для висококваліфікованих спеціалістів.

Що цікаво, зарплати за робітничими професіями часто перевищують окремі офісні посади. Водії, слюсарі, електрики чи будівельники сьогодні можуть мати дуже конкурентний рівень доходу. Ринок праці змінює уявлення про престиж: практичні навички цінуються не менше,

а іноді й більше за класичну офісну роботу.

Чи з'явилися за останні роки принципово нові запити від роботодавців? Можливо, виникли професії чи навички, яких раніше взагалі не існувало на ринку?

Так, зміни помітні. Роботодавці дедалі частіше шукають не просто людину «з дипломом», а фахівця, який уміє швидко навчатися, адаптуватися та працювати в умовах постійних змін. Значно зріс попит на спеціалістів із кібербезпеки, цифрових комунікацій, аналітики даних, психологічної підтримки, реабілітації ветеранів. (Ремарка від автора: Варто зазначити, що столичні ЗВО мають програми підготовки саме таких затребуваних фахівців, зокрема Університет Грінченка, наприклад, освітні програми «Безпека інформаційних і комунікаційних систем», «Соціальна робота», «Соціальна адвокація», «Практична психологія», «Консультаційна психологія», «Екстремальна та кризова психологія», «Фізична терапія, ерготерапія» та інші.)

Але водночас дедалі важливішими стають і так звані soft skills — комунікація, стресостійкість, відповідальність, уміння працювати в команді. Фактично ринок праці переходить від моделі «одна професія на все життя» до моделі постійного розвитку навичок і компетенцій.

З якими найбільшими труднощами стикаються військовослужбовці при поверненні на цивільний ринок праці? Як реагують роботодавці?

Для багатьох ветеранів повернення до цивільного життя — не лише про пошук роботи. Це про

адаптацію до нового ритму життя після фронту. Комусь потрібно змінити професію, комусь — пройти перенавчання, а комусь — просто знову відчувти впевненість у собі та повернутися до звичного спілкування й робочого середовища. Часто виклики пов'язані й з психологічним станом, і зі станом здоров'я після служби. Але важливо, що бізнес поступово змінює ставлення. Роботодавці дедалі краще розуміють цінність досвіду ветеранів — їхню дисципліну, відповідальність, уміння працювати в кризових ситуаціях і швидко ухвалювати рішення. З початку цього року послугами столичної служби зайнятості скористалися 229 учасників бойових дій, і частина з них уже успішно працевлаштована.

Які програми КМЦЗ зараз показують найкращі результати у допомозі демобілізованим військовим та внутрішньо переміщеним особам (ВПО)?

Сьогодні найкраще працюють програми, які дають людям не просто тимчасову підтримку, а можливість повернутися до активного професійного життя. Для ветеранів має великий попит грантова програма для створення або розвитку власного бізнесу. Вона діє з 2023 року, і за цей час уже ухвалено майже 250 позитивних рішень для ветеранів та членів їх сімей щодо надання грантів. Для багатьох це можливість не лише реалізувати себе, а й створити нові робочі місця. Також добре працює програма компенсації роботодавцям витрат на облаштування робочих місць для ветеранів з інвалідністю. Це важливо і для бізнесу, і для самих ветеранів, адже допомагає людям комфортно повернутися до роботи після служби. Для внутрішньо переміщених осіб популярними залишаються мікрогранти на відкриття бізнесу та компенсації роботодавцям за працевлаштування ВПО. Завдяки цим програмам тисячі

людей змогли отримати роботу або започаткувати власну справу.

Окремо варто відзначити професійне навчання та ваучери на освіту. Люди все частіше готові опановувати нові професії, і це зараз одна з найкращих інвестицій у власну стабільність та майбутнє.

Що б ви порадили киянину, який щойно втратив роботу і відчуває розгубленість? Якими мають бути його перші три кроки?

Перше — не залишатися з цією ситуацією наодинці й не затягувати з пошуком роботи. Що швидше людина починає діяти, то більше можливостей вона бачить.

Друге — чесно оцінити свої навички та бути готовим до змін. Іноді нова професія може відкрити значно кращі перспективи, ніж попередня робота.

І третє — звернутися за підтримкою. Служба зайнятості сьогодні — це не лише вакансії. Це кар'єрні консультації, допомога з резюме, навчання, профорієнтація та психологічна допомога, грантові програми, підтримка на всіх етапах пошуку.

Важливо пам'ятати: втрата роботи — складний період, але водночас і можливість переглянути професійний шлях.

Які безкоштовні послуги центру зайнятості є найменш відомими, але дуже ефективними? Від яких типових помилок при пошуку роботи ви б застерегли?

Багато людей досі думають, що служба зайнятості — це лише про виплати чи базу вакансій. Насправді сьогодні це значно ширший спектр підтримки. Допомогаємо людям із кар'єрним консультуванням, створенням резюме, професійним навчанням, психологічною підтримкою, а також із відкриттям власної справи. Дуже хороші результати показують програми професійного навчання та ваучери на освіту.

Після перенавчання понад половина людей успішно працевлаштовується. Найцінніше у нашій роботі — бачити, як людина знову починає вірити у свої можливості.

Серед типових помилок — пасивність і небажання вчитися нового. Ринок праці зараз дуже швидко змінюється, і відкритість до нових навичок часто стає ключем до успішного працевлаштування.

Які напрями перенавчання чи отримання ваучерів на освіту є найпопулярнішими серед киян, які звертаються до центру? Як КМЦЗ оцінює співпрацю з Університетом Грінченка?

Серед найпопулярніших напрямів сьогодні — психологія, медицина, соціальна робота, фізична терапія, публічне управління. *(Ремарка від автора: Столичні ЗВО, зокрема Університет Грінченка, здійснюють підготовку з більшості з них, про деякі вже йшлося вище. Цікавими є програми «Корпоративна освіта та розвиток персоналу», «Освітній дизайн і коучинг в освіті дорослих», «Менеджмент організацій та адміністрування». Вони викликають неабиякий інтерес у тих, хто прагне змінити фах та можливостями, так званої, «перехресної» магистратури.)* Водночас стабільно високий попит мають і робітничі професії: водії, охоронники, сапери. Це дуже показовий сигнал: люди дедалі більше розуміють, що сучасний ринок праці вимагає постійного навчання й розвитку нових навичок. За 2025 рік було видано понад тисячу ваучерів на навчання, і цей попит продовжує зростати. З початку 2026 року видано майже 200 ваучерів.

Співпрацю з Університетом Грінченка оцінюємо позитивно. Для нас важливо, коли заклади освіти гнучко реагують на реальні потреби ринку праці та пропонують сучасні програми навчання для дорослих. Лише з 2023 року навчання або підвищення квалі-

фікації за спільними програмами пройшли 136 осіб.

Сьогодні освіта — вже не етап «на початку життя», а постійний процес професійного розвитку. Саме тому партнерство між Університетом Грінченка та Київським міським центром зайнятості (КМЦЗ), яке розпочалося у січні 2017 року, сьогодні виглядає не просто вдалою адміністративною угодою, а справжнім соціальним проектом із вимірним результатом. Домовленість між університетом і службою зайнятості мала чітку й прагматичну мету: дати зареєстрованим безробітним киянам реальний інструмент для повернення на ринок праці. Не теоретичний диплом, а практичні навички, які одразу можна застосувати.

Першою і флагманською програмою підвищення кваліфікації в Київському столичному Університеті імені Бориса Грінченка став курс «Менеджер з соціальних медіа (SMM-просування)», розроблений викладачами кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Факультету (Інституту) журналістики. Вибір напрямку виявився влучним, адже у 2017 році попит на фахівців із соціальних медіа в Україні почав стрімко зростати, а ринок іще не встиг сформувати чітких освітніх стандартів для цієї професії. Університет фактично зайняв нішу, яка тоді ще тільки формувалася. За дев'ять років через програму пройшли 17 груп слухачів. Станом на початок 2026 року свідоцтва про підвищення кваліфікації державного зразка отримали понад 300 осіб. Більшість із них пов'язала подальшу кар'єру саме з digital-комунікаціями: хтось прийшов у відділи комунікацій державних установ, хтось розвиває власну справу через соціальні мережі, хтось веде блог або працює фрилансером, є й ті, хто влаштувався до пресслужб.

Окрема історія цієї програми — це її стійкість в умовах криз. З середини березня 2020 року бу-

ло оголошено карантин, група, яка тоді приступила до навчання, мала очно провчитися до середини квітня. Факультет тоді ухвалив рішення продовжити навчання у дистанційному форматі, і вже 17 квітня 2020 року завершився перший в її історії цикл навчання, проведений онлайн — через локдаун, спричинений пандемією COVID-19. Для багатьох освітніх закладів той момент став справжнім випробуванням на міцність. Команда Грінченкового університету не просто вистояла — вона фактично сформувала нову модель навчання, яка поєднувала очні та дистанційні формати підвищення кваліфікації. Це стало новим для програм Київського міського центру зайнятості.

Коли у лютому 2022 року розпочалося повномасштабне вторгнення, цей досвід став у пригоді. Курс зупинився лише на перші три тижні повномасштабного вторгнення, а вже з 17 березня група повернулася до дистанційного формату. Викладачі адаптували навчальні матеріали до нових реалій: у програму увійшли елементи кризових комунікацій і цифрової безпеки. Випуск курсу відбувся 1 квітня 2022 року, саме в ті дні, коли російські окупаційні війська залишили Київську область. На сьогодні найпопулярнішими залишається змішаний (очно-дистанційний) формат навчання.

У 2025–2026 роках програма пережила чергове оновлення. Успішні випуски відбулися у березні та жовтні 2025 року, а також у лютому 2026-го. 3 березня 2025 року стартував черговий набір за оновленим навчальним планом — із копірайтингу, нейромаркетингу, ком'юніті-менеджменту, SEO-оптимізації та сучасного діджитал-інструментарію. Особливий акцент — на практиці: слухачі створюють власні інформаційні продукти, вчать аналізувати цифрові комунікації та запускати медіапроекти.

Програма з соціальних медіа — лише один із напрямів співпраці. Сьогодні університет пропонує зареєстрованим безробітним від КМЦЗ одразу шість програм навчання. У червні 2018 року на базі Факультету економіки та управління стартувала програма підготовки бухгалтерів-експертів. Вона включає 12 дисциплін і робить особливий акцент на використанні IT-технологій у сучасному обліку, адже сьогодні бухгалтер без цифрових компетенцій на

ринку праці суттєво поступається колегам, які йдуть у ногу з часом.

У травні 2025 року на кафедрі управління запровадив курс «Управління проектами». Його особливість — не академічна теорія, а реальне проектування соціальних ініціатив. Слухачі курсу вже розробили й захистили кілька конкретних проектів: «Щасливі разом» — платформу підтримки родин військовослужбовців; «Безпечне літо» — просвітницьку кампанію щодо мінної безпеки; ініціативу переходу на енергоефективне освітлення; а також проекти із захисту тварин та збереження жіночого здоров'я. Усе це — реальні ідеї реальних людей, які прийшли вчитися, а вийшли зі сформованим баченням того, що хочуть змінити.

Окрім цих трьох напрямів, Університет Грінченка пропонує також курси «Фінансовий аналітик», «Аудит фінансово-господарської діяльності за міжнародними стандартами» та «Економіст з бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності» тощо. Дізнатися деталі та обрати курс можна у своєму відділенні КМЦЗ.

Слухачі наших курсів стають повноправними учасниками освітнього процесу. Це означає доступ до всієї освітньої інфраструктури Університету та факультетів. Під час занять за програмою «Менеджер з соціальних медіа (SMM-просування)» відбувається знайомство з навчальною лабораторією радіомовлення («Radio BG»), що дозволяє спробувати себе в ролі радіоведучого — із реальними мікрофонами, студійним обладнанням та ефірними пультами. Навчально-виробнича майстерня тележурналістики («Астудія») відкриває двері у світ відеовиробництва, роботи в кадрі та монтажу. Центр сучасних комунікацій зосереджений на цифровій взаємодії та медійному менеджменті, а Медіахаб Університету Грінченка створює відкритий простір для командної роботи й нетворкінгу.

До цього додається бібліотека, басейн і те, чим особливо пишається університет, знайомство з роботою редакції «Вечірнього Києва». Тобто саме того видання, яке ви зараз тримаєте в руках. Ось що кажуть викладачі, які працюють за програмою «Менеджер з соціальних медіа (SMM-просування)». Ольга Гуцол, доцент кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

зауважує, що «Робота з цією категорією студентів слухачів неймовірно надихає, бо це дорослі, які прийшли по конкретні знання та нову професію, тому мають максимальну мотивацію і зацікавленість. На заняттях вони з перших хвилин уважні до кожного слова, думають, сумніваються і дискутують. Коли ми розбираємо правила і принципи копірайтингу чи тонкощі нейромаркетингу, психологічні тригери чи мотивацію поведінки споживачів, то у них завжди є власні цікаві приклади, роздуми чи спостереження, які роблять заняття живими, цікавими і корисними і для викладача. Бачити таку щиру віддачу, включеність і жагу до змін — це найбільша нагорода для мене як викладача, яка перекоонує у їхньому швидкому професійному зростанні та успіхах у обраній професії». «Уже кілька років поспіль я викладач однієї з дисциплін на курсі «Менеджер з соціальних медіа» для слухачів Київського міського центру зайнятості — і, щоразу отримую справжнє задоволення від роботи з групами. — говорить Андрій Сінько, викладач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю. — Люди, які приходять на курс, знають, чого хочуть. Вони ставлять глибокі запитання, одразу тестують отримані знання на практиці і приносять із собою той досвід, який неможливо отримати деінде. Саме завдяки цьому заняття виходять живими та змістовними. Буває, що нові інструменти для слухачів спочатку здаються незвичними. Та вже за кілька занять більшість із захопленням ведуть власні сторінки, знаходять свою аудиторію і відкривають для себе нові можливості».

А відгуки випускників курсу, мабуть, найкращий індикатор того, чи варта програма уваги. Зокрема, один зі слухачів описує свої враження коротко й точно: «Дуже цікава і змістова програма. Можливість отримати поглиблені знання не лише про соціальні мережі, а й з конструкторів сайтів, нейромаркетингу та SEO-текстів. Викладачі — супер! Навчання з фаховими відповідями на всі питання. Рекомендую усім!». Інша випускниця, яка навчалася у 2024 році, зазначає: «Усе вкрай цікаво, а ставлення до нас, слухачів, — це окрема любов. Дякую за можливість навчатись, за нові знання та знайомства з неймовірними людьми. Це був

чудовий час!» За цими словами не просто задоволеність навчальним процесом, за ними люди, які змінили своє професійне життя.

Директор Київського міського центру зайнятості Дмитро Новицький неодноразово говорив про те, що столичний ринок праці сьогодні потребує не просто закриття вакансій, а системного підходу до перекваліфікації. Партнерство з університетом — саме такий підхід. З одного боку; це академічна база, досвідчені викладачі-практики, сучасна інфраструктура. З іншого — служба зайнятості, яка знає, хто і чому залишився без роботи, і може скерувати конкретну людину на конкретну програму. У поєднанні це дає те, чого окремо жодна зі сторін забезпечити не може: індивідуальний маршрут повернення до активного професійного життя.

Ну і на останок ще одне запитання до представників Київського міського центру зайнятості:

Якби ваш знайомий запитав: «Якої однієї навички мені варто навчитися просто зараз, щоб бути успішним на ринку праці?», що б ви відповіли?

Найцінніша навичка сьогодні — це здатність швидко навчатися й адаптуватися до змін. Технології, професії та вимоги роботодавців змінюються дуже швидко, значна частина професій суттєво трансформуються або вимагає нових компетенцій. Тому перемагає не той, хто колись отримав хороший диплом, а той, хто готовий постійно розвиватися. І саме ця гнучкість сьогодні стає головною конкурентною перевагою на ринку праці.

Дев'ять років тому двері аудиторій Університету Грінченка відчинилися для зовсім особливої аудиторії — не вчорашніх школярів, а дорослих людей, які шукали свій новий старт. Сьогодні понад 300 випускників програм підвищення кваліфікації Київського столичного університету імені Бориса Грінченка та Київського міського центру зайнятості можуть сказати: «У нас вийшло!».

*Автор Тетяна Поліщук,
старший викладач
кафедри реклами
та зв'язків з громадськістю,
координатор співпраці
від Університету Грінченка
з Київським міським
центром зайнятості*

«Формуємо активну молодь: як університет стає простором суспільних змін»

1. Потреби молоді, роль університету, коротко про проєкт

У період суспільних трансформацій та повномасштабної війни молодь дедалі активніше прагне бути не пасивним спостерігачем, а учасником змін — долучатися до громадських ініціатив, взаємодіяти з місцевою владою та впливати на розвиток своїх громад. Водночас значна частина молодих людей сприймає механізми участі як складні або недостатньо зрозумілі, що посилює потребу у створенні просторів для відкритого діалогу, практичного навчання та взаємодії між молоддю, громадським сектором і представниками влади.

У цих умовах сучасний університет дедалі більше виходить за межі класичної освітньої функції та стає середовищем формування громадянської відповідальності, лідерства й суспільної взаємодії. Саме таким прикладом став за-

хід «Світове кафе: простір молодіжних рішень», реалізований на базі кафедри управління Київського столичного університету імені Бориса Грінченка в межах проєкту «Молодіжна участь та політика: посилення залучення молоді, врядування, бюджетування та розвитку життєвих навичок у Львівській, Волинській та Закарпатській областях», який реалізує ГО «Молодіжна платформа» за підтримки ЮНІСЕФ та Уряду Німеччини через німецький державний банк розвитку KfW.

Подія об'єднала активну молодь із різних регіонів України, студентів, школярів, представників молодіжних ініціатив, громадського сектору та експертного середовища задля спільного діалогу про молодіжну участь і розвиток громадянської активності. Водночас важливо, що до реалізації ініціативи були залучені магістранти освітніх програм «Державне управління»

та «Менеджмент організацій та адміністрування», які працювали над організацією заходу, фасилітацією командної роботи та взаємодією з учасниками. Отже, університетський простір став не лише місцем проведення події, а й платформою практичного навчання та формування нової культури молодіжної участі.

2. «Світове кафе» як формат діалогу та співтворення рішень

Сьогодні молодь дедалі більше потребує не формальних лекцій, а реальної взаємодії та можливості долучатися до процесу ухвалення рішень. Саме тому особливого значення набувають інтерактивні формати роботи, зокрема методика World Café («Світове кафе»), що базується на відкритому діалозі, командній взаємодії та спільному пошуку рішень. Програма заходу поєднувала панельну дискусію, фасилітаційні сесії та практичну командну роботу. Під час відкритого діалогу учасники обговорювали питання молодіжної участі, роботи молодіжних рад та механізмів взаємодії з органами місцевого самоврядування.

Подальша робота відбувалася у форматі «Лабораторії змін», де молодь працювала в командах за алгоритмом «проблема — інструмент впливу — рішення». Учасники аналізували виклики, з якими стикаються громади, та напрацьовували власні ідеї практичних рішень.

Особливістю заходу стала атмосфера відкритості та рівноправного діалогу, у якій молоді люди могли не лише висловити власну

позицію, а й отримати практичний досвід командної взаємодії, фасилітації та спільного проектування ініціатив. Саме такі практики сьогодні формують нову культуру молодіжної участі та відповідальності за розвиток громад.

3. Молодь з різних регіонів України: спільний простір ідей та взаємодії

До участі у «Світовому кафе: просторі молодіжних рішень» долучилися школярі, студенти, представники молодіжних ініціатив і громадських організацій із Києва, Київської та Житомирської областей, інших регіонів. Така міжрегіональна взаємодія створила простір для обміну досвідом, обговорення локальних викликів та пошуку спільних підходів до посилення молодіжної участі у громадах.

Сьогодні молоді люди в різних містах і громадах стикаються з подібними проблемами: недостатньою комунікацією з органами місцевого самоврядування, обмеженою поінформованістю про інструменти участі, низьким рівнем залучення молоді до процесів ухвалення рішень. Водночас саме горизонтальні зв'язки між молоддю різних регіонів дають можливість формувати нові підходи до взаємодії та спільно напрацьовувати ідеї, які можуть бути адаптовані до різних громадських контекстів.

Формат заходу сприяв не лише обговоренню проблем, а й створенню атмосфери співпраці та взаємної підтримки. Нетворкінг став важливою частиною події, адже саме неформальна комунікація часто створює основу для подаль-

ших партнерств, спільних ініціатив та міжрегіональної співпраці.

Цінним стало й те, що учасники представляли різні середовища та мали різний досвід громадської активності. Для когось це була перша подія такого формату, а хтось уже мав досвід участі в молодіжних радах, волонтерських ініціативах чи громадських проектах. Саме різноманітність поглядів, досвіду та підходів зробила дискусії більш змістовними та багатогранними.

4. Діалог із практиками: досвід спікерів та реальні інструменти впливу

Важливим складником заходу стала панельна дискусія «Діалог на рівних», під час якої учасники мали можливість поспілкуватися з представниками громадського, публічного та медійного секторів. Спікери говорили не лише про теорію, а й про реальні механізми молодіжної участі, взаємодію з громадами та практичний досвід впливу на локальні процеси.

До обговорення долучилися керівник ГО «Хаб міської демократії», експерт з муніципального права та адвокації Дмитро Рубан, голова Київської міської молодіжної ради при Київській міській раді Єгор Міненко, заступниця головного редактора медіа ГРУНТ, журналістка локального медіа «Експерт-КР», яка займається популяризацією молодіжного руху серед підлітків і молоді, Дарія Гончар, голова громадської організації «Асоціація молодіжних працівників України» Леся Мукосеева, а також громадська активістка, менеджерка проектів та приватних партнерств у Veteran

Hub, менторка молодіжних проектів-переможців програми UActive та авторка адвокаційних кампаній Єлизавета Каневська. Йшлося про молодіжну політику, роботу молодіжних рад, локальну демократію, роль медіа у формуванні громадянської активності та розвиток молодіжної роботи у громадах.

Відкритий формат дискусії дав можливість ставити питання, ділитися досвідом та обговорювати проблеми, які хвилюють молодь у різних регіонах України. Саме така взаємодія створювала атмосферу партнерства та демонструвала, що молоде покоління сьогодні є важливим і вагомим складником розвитку громадянського суспільства.

5. Від критики — до рішень: над чим працювала молодь

Практична частина заходу стала простором, у якому молодь мала можливість перейти від обговорення проблем до пошуку конкретних рішень.

Серед ключових тем: недостатня комунікація між молоддю та владою, низька поінформованість про механізми участі в молодіжному самоврядуванні, потреба в розвитку молодіжних просторів, підтримка локальних ініціатив. Окрему увагу молодь приділяла питанням психологічної підтримки, волонтерства та розвитку безпечного середовища.

Під час командної роботи учасники створювали прототипи практичних рішень, які могли б бути реалізовані у власних громадах. Частина команд працювала над ідеями розвитку молодіжних просторів та платформ для неформальної

освіти, інші — над механізмами взаємодії молоді з місцевою владою та популяризацією молодіжних рад.

Завершальним етапом стала презентація напрацьованих ідей, під час якої учасники отримували зворотний зв'язок від експертів та інших команд, — усе це сприяло формуванню відчуття реальної участі у процесах суспільних змін.

Важливо, що реалізація заходу стала не лише прикладом успішної молодіжної ініціативи, а й результатом практичної роботи здобувачів освіти. Команда магістрантів освітніх програм «Державне управління та адміністрування» та «Менеджмент» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка взяла участь у підготовці проектної заявки, яка отримала підтримку в межах програми розвитку молодіжної політики. Так здобувачі освіти мали можливість не лише долучитися до реалізації ініціативи, а й пройти повний цикл проектної роботи — від формування ідеї та написання проекту до організації заходу та взаємодії з учасниками.

6. Впровадження вибіркової дисципліни, розробленої у межах проекту

Реалізація проекту «Молодіжна участь та політика: посилення залучення молоді, врядування, бюджетування та розвитку життєвих навичок у Львівській, Волинській та Закарпатській областях», який реалізує ГО «Молодіжна платформа» за підтримки ЮНІСЕФ та Уряду Німеччини через німецький державний банк розвитку KfW, не обмежилася проведенням окремих молодіжних заходів. Одним із результатів проекту

стало створення методичного посібника для закладів вищої освіти щодо впровадження вибіркової дисципліни з молодіжної політики та молодіжної роботи.

До розробки матеріалів були залучені експерти у сфері молодіжної політики, практики молодіжної роботи та представники академічної спільноти. Важливо, що результати проекту отримали практичне продовження і в університетському середовищі: вибіркова дисципліна з молодіжної політики та молодіжної роботи буде започаткована на кафедрі управління та реалізована в магістерській освітній програмі «Державне управління» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

7. Важливість молоді для активного громадянського суспільства

Сьогодні інтеграція тематики молодіжної участі у вищу освіту набуває особливого значення. Молодь, яка проживає досвід війни, волонтерства, вимушеної мобільності та суспільних трансформацій, потребує не лише професійної підготовки, а й середовища, у якому вона може навчатися взаємодії, відповідальності та впливу на розвиток власної громади. Саме тому подібні ініціативи мають виняткове значення для формування активного громадянського суспільства та підготовки молодого покоління до участі у процесах відбудови країни.

Автор Валентина Руденко, доктор філософії з економіки, доцент кафедри управління Університету Грінченка

Книжковий Арсенал–2026

«14-ий Міжнародний фестиваль «Книжковий Арсенал» традиційно став однією з наймасштабніших культурних подій в Україні. Фокус-тема цього року – «Нести свою свободу» – задала тон усій програмі, де поруч із презентаціями книжок відбувалися розмови про війну, ідентичність, пам'ять, культуру та права людини.

Протягом чотирьох днів гості мали можливість відвідати лекції, публічні інтерв'ю, перформанси та автограф-сесії.

Серед великої кількості подій особливу увагу привернули дискусії, що працюють на перетині культури й соціальних змін – зокрема розмова про український фемінізм та обговорення взаємодії літератури й кіно.

Фемінізм: українська траєкторія

«Кожен раз, коли я говорю про українських жінок чи феміністичний рух, я кажу: це історія успіху», — зауважила Оксана Кіс під час дискусії на Книжковому арсеналі. У цій тезі — не декларація, а підсумок багаторічних змін, які сьогодні вже складно ігнорувати.

Фестиваль «Книжковий Арсенал» традиційно поєднує літературу із суспільними темами, формуючи простір для розмов,

що виходять за межі книжкових презентацій. У цьому контексті дискусія «Український фемінізм: історія, досвід, незручні запитання», організована видавництвом Creative Women Publishing, стала однією з тих подій, де особистий досвід і наукове осмислення перетнулися з актуальними суспільними викликами.

Дискутували соціологиня **Олена Стрельник**, філософиня та кураторка культурних проєктів **Тамара Злобіна**, дослідниця медіа **Галина Котлюк**, історикиня **Оксана Кіс** та соціологиня **Тамара Марценюк**. Модерувала подію журналістка **Ірина Ніколайчук**.

Учасниці представляли різні підходи — від академічного до медійного, що дозволило розглянути фемінізм як багатовимірне явище.

Розмова розгорталася навколо змін у публічному дискурсі, які особливо загострилися в умовах війни. Одним із ключових мотивів стала видимість жінок у війську — сфері, яка тривалий час залишалася закритою. Сьогодні ж участь жінок у бойових і тилових процесах не лише змінює уявлення про ролі, а й змушує медіа переглядати власні підходи до репрезентації.

Водночас український досвід дедалі частіше розглядається

в ширшому міжнародному контексті — як частина глобальної розмови про гендерну рівність, де питання війни, безпеки та прав жінок стають взаємопов'язаними.

Тамара Злобіна звернула увагу на трансформацію інтересу до фемінізму: якщо раніше подібні події збирали вузьке коло слухачів, сьогодні — повні зали свідчать про його входження у ширший суспільний діалог. Водночас, за її словами, «все ще є бар'єр між тим, що відбувається, між тими здобутками, що ми маємо, і суспільством».

Окремим блоком обговорення стали законодавчі та освітні змі-

ни — як взаємопов'язані процеси. Тамара Марценюк підкреслила складність цих трансформацій: «Як соціологиня, я переконана, що світ не чорний і не білий, питання в тому, до якого полюсу ми ближче. У цих процесах я займаю позицію обережного оптимізму». Йшлося як про суперечності у правовому полі, так і про необхідність системного впровадження гендерної тематики в освіті та медіа.

Після Євромайдану, за спостереженням Злобіної, у публічному просторі співіснують різні моделі жіночності — нові й традиційні. Ця напруга водночас ускладнює процес змін і відкриває можливості для переосмислення ролей.

Важливим став і книжковий вимір дискусії. Учасниці згадували дослідницькі та документальні проекти, зокрема «Невидимий батальйон», що фіксує досвід жінок у війні. Саме такі ініціативи формують новий корпус знань, який поступово виходить за межі експертного середовища — завдяки поєднанню видавничих практик, медійної присутності та публічного діалогу.

У цьому контексті постає питання доступності знань і залучення ширшої аудиторії — зокрема тих, хто не ідентифікує себе з феміністичним рухом. Відповідь учасниці вбачають у розширенні комунікації та пошуку нових форматів взаємодії.

Підсумовуючи, Оксана Кісь наголосила на ключовій ролі українського фемінізму: «Я бачу успіх як здатність робити альянси, створювати союзи, співпрацювати і загалом солідаризуватися». Саме ця здатність до об'єднання дозволяє руху інтегруватися в різні сфери — від освіти й культури до громадського сектору.

Фемінізм в Україні постає не лише як сукупність практик — освітніх, культурних і політичних, — а як процес, що вже змінює правила

гри. Він формується через конкретні дії, досвіди й солідарність, поступово закріплюючись у суспільній нормі. І хоча ці зміни не завжди рівномірні чи очевидні, саме вони визначають напрям руху — до реальності, де рівність перестає бути предметом дискусії і стає базовою умовою співіснування.

Кіно і література на «Книжковому Арсеналі»: дискусія «Екранізація книжок як драйвер інтересу до літератури»

Під час другого дня фестивалю відбулась розмова: «Від «Бріджертонів» до «Гамнети». Екранізація книжок як драйвер інтересу до літератури». Її учасниками стали кінокритик Юрій Самусенко, літературна критикиня та редакторка Богдана Романцова, а модерувала розмову журналістка «Радіо Культура» Яна Брензей.

У рамках публічної розмови учасники обговорили, як у сучасному світі співіснують кіно і література, чому екранізація класичних творів знову набирає шаленої популярності та на які прем'єри очікують самі кінокритики та літератори.

«Люди справді почали більше читати, і почало виходити більше перекладів українською мовою, тому читати стало приємніше», — зазначив кінокритик.

За словами Юрія, після перегляду «Буремного Перевалу» з'явилося бажання прочитати сам твір, і, на його здивування після виходу останньої екранізації, вартість книги помітно зросла.

Раніше твір набирал популярності після виходу фільму, і ми часто бачили на обкладинках книжок саме акторів екранізації. Зараз спостерігаємо іншу тенденцію: літературний бізнес стає самостійнішим.

«Книжковий ринок в Україні в плані обкладинок зробив величезний стрибок», — пояснює Богдана Романцова.

Література й кіно — це індустрії, що розвиваються окремо і по-різному реагують на виклики сьогодення. Водночас вони пе-

ребувають у постійному діалозі: кіно переосмислює літературні сюжети, а література запозичує кіноприйоми.

Серед українських творів існує безліч із чудовим потенціалом для екранізації. Богдана Романцова виділила класиків «Майстер корабля» Юрія Яновського та «Місто» Валер'яна Підмогильного, а також згадала сучасних авторів — Іларіона Павлюка, адже його детективні історії та напружені сюжети можуть ідеально лягати в кінематограф.

«Я вважаю, це була б дуже класна історія — дивитися в кіно, як створюють кіно. Мені здається, це класно б спрацювало», — зазначила Богдана Романцова, говорячи про роман «Майстер корабля».

Протягом 4 днів, на 8 сценах вирувало культурне життя: лекції, дискусії, перформанси, публічні інтерв'ю та поетичні читання.

За традицією міжнародний фестиваль «Книжковий Арсенал» об'єднав у своїх стінах аудиторію і десятки видавництв, улюблених авторів і їх читачів, митців і бізнесменів, молоді таланти і досвідчених професіоналів.

Разом вони створили незабутню атмосферу творчості й натхнення.

**Анастасія Савенкова,
Анастасія Павлова,
Єлизавета Клімова,
студентки
Факультету журналістики
Університету Грінченка**

«ПРОСТІР СВІТЛИЧНИХ»: чому важливо зберігати культурну та історичну пам'ять

Під час російсько-української війни дедалі частіше порушується питання збереження культурної спадщини та власної ідентичності. З'являється більше ініціатив, спрямованих на збереження історичної української пам'яті, яку росія намагається стерти.

Однією з таких ініціатив став будинок на Уманській, 35/20 у Києві, в якому мешкали Іван та Леоніда Світличні в 1960-х роках. Це місце перетворилося на осередок пам'яті родини Світличних та шістдесятницького руху. Як згадують сучасники, тут зустрічалися Василь Стус, Ліна Костенко, Іван Дзюба та Алла Горська — у час постійного радянського контролю стіни цього будинку були для українських дисидентів простором вільної думки та творчості, де проходили академічні дискусії, вечори читання, виник Клуб творчої молоді та поширювався самвидав.

Сьогодні замість літературних вечорів тут — драбини, мішки з будівельним сміттям і волонтери в робочих рукавичках, які активно працюють над «Простором Світличних». Він стане відкритим культурним осередком, де місцева спільнота зможе не лише відвідувати події, а й ініціювати власні формати роботи з історією та колективною пам'яттю. Волонтери кажуть: головне — повернути цьому будинку життя.

За словами організаторів-волонтерів, у майбутньому в ньому планують проводити фестивалі «Світличник», локальні зустрічі та інші події, зокрема присвячені історії дисидентського та шістдесятницького рухів:

«Можливо тут будуть ще якісь табори колись, можливо, навіть будуть студенти на практиці...», — поділилась думкою волонтерка Катерина.

До початку ремонтних робіт квартира перебувала в жахливому занедбаному стані. Стіни, підлога, вікна, дах — усе потребувало термінового ремонту. Катерина каже, що під час першого візиту квартири справила на неї негативне враження:

«Ми вперше прийшли сюди тиждень тому. Насправді, коли я зайшла, перша думка була — чесно, це руїни

були. Мені хотілось плакати, тому що я бачила скільки там роботи...», — згадує перший погляд на місце волонтерка.

Про жахливий стан колишнього помешкання Світличних згадували й місцеві, які зупинилися біля будівлі, аби запитати активістів про процес ремонту:

«Я тут живу все життя, таке занедбане було, що жак було дивитись. Здавалось, що скоро хата розвалиться, а тут взяли, зробили. Дякую вам», — висловив свою вдячність місцевий дідусь.

Організація «Уманська, 35/20» повідомила, що підготовка до початку робіт тривала більше шести з половиною років, які півтора з них — бюрократичні процеси з оформлення документів. Ще у 2025 році, замість простору для творчості, тут були облаштовані гаражі. За словами команди проєкту, фестивалі, виставки й толоки заклали основу для створення «Простору Світличних», якому бракувало лише фізичного місця.

Чому важливо створювати живі простори пам'яті?

Живі простори пам'яті, подібні до «Простору Світличних», почали активно з'являтися після 2014 та 2022 року, коли пам'ять стала частиною культурного спротиву. Вони народжуються з ідей місцевих громад, активістів та свідомої сучасної молоді. «Простір Світличних» підтримує такий формат культурних центрів, які дозволяють відвідувачам відчувати атмосферу минулого та стати до нього трохи ближчими. Подібний підхід можна побачити на прикладі будинку-музею Тараса Шевченка у Києві та Івана Франка у Львові, які залишаються не лише місцями пам'яті, а й активного культурного життя.

Ідея таких просторів у тому, щоб люди змогли «доторкнутися»

до того часу, коли формувалася українська культурна й дисидентська спільнота, та відчувати історію не через підручники, а через саме місце, у якому вона відбувалася. Крім цього, такі ініціативи об'єднують людей навколо однієї ідеї та спільної мети — розбудова вільної суверенної держави та збереження власної культури.

«Спільна ідея — це, звичайно, відбудова України, відбудова історичної спадщини, зокрема пам'ять Івана Світличного. Ну і в тому числі для мене — навчитися робити ремонт», — каже Катя.

До ремонту могли долучитися всі охочі — для українців, які проживають поза Києвом, було створено БУР-табір — будівничу волонтерську акцію від всеукраїнської громадської організації «Будуємо Україну Разом (БУР)». Табір тривав 10 днів й зміг об'єднати волонтерів з усієї України та команду платформи «Острів», які почали боротьбу за це приміщення.

«У нас була дівчинка 16-ти років, вона сказала, що однією з мотива-

цій у неї було зрозуміти, чого вона хоче від життя, зрозуміти, що їй подобається. Але щось вона більше не приходила, мабуть, не дуже сподобалось... Але завжди важливо пробувати себе в чомусь новому», — розповідають волонтери.

Натомість доброволиця Юля поділилася, що прийшла сюди з цією ж метою — зрозуміти, який формат волонтерства їй більше подобається, а також знайти однодумців. Незважаючи на складнощі нового досвіду, дівчина успішно закінчила 10-денний табір, зробивши вагомий внесок у майбутнє цього простору. Вона стверджує, що цей досвід став для неї першим кроком до входу в рух українського волонтерства та, можливо, роботи.

Ремонт у квартирі Світличних триватиме і після закінчення табору. Команда проєкту впевнена, що всі зусилля та старання спільноти — не дарма, і зовсім скоро цей простір знову оживе та наповнюватиметься новими сенсами.

Єва Левадня,
студентка 2 курсу
Факультету журналістики
Університету Грінченка

Серце української ідентичності, або Естетичний шок для іноземців

У Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара» у Києві зберігається унікальна колекція старожитностей, в яких історія оживає в кожному експонаті. У цьому сакральному осередку за допомогою цифрових технологій унаочнюють і увиразнюють «душу українського народу», музей активно співпрацює з Google Art&Culture. Як зануритись в автентичну атмосферу наших предків і чому варто відвідати у будь-який спосіб цей заклад на Лаврській, 19?

Історія ініціативи

Усе почалося з «хатнього» музею в середині минулого століття. У 1950-ті роки Іван Гончар почав збирав ікони, народний одяг, унікальні рушники, кераміку, старовинні музичні інструменти та книги, а сьогодні на базі цієї приватної колекції видатного українського митця та скульптора працює справжній епіцентр української культури. Він започаткував унікальний музей, збираючи по крихтах перлини народного мистецтва з усіх куточків України. За словами дослідниці Алли Коросташ «Не буде перебільшенням сказати, що Іван Гончар — це ціла епоха в українській культурі. Через велике серце цієї людини-творця пройшло ХХ століття з усіма його тяжкими перипетіями та неоціненними набутками. І серце майстра, увібравши й переплавивши весь біль, витворило Храм віри, надії та любові до України».

Скульптура «Спаситель» («Святитель») із Мотронинського монастиря на Черкащині, XVIII ст. з фондів НЦНК «Музей Івана Гончара»

Свою колекцію (близько 7000 предметів) майстер розмістив у власному приватному будинку-майстерні на Печерську. В епоху хрущовської «відлиги» цей будинок став культовим місцем зустрічі київської інтелігенції, шістдесятників та дисидентів — справжніх сміливців, бо в часи тоталітаризму це було вкрай небезпечно. Радянська влада не могла цього дозволити, адже бачила у такій діяльності прояв «націоналізму». Івана Гончара виключили із партії, позбавили замовлень, за будинком вели стеження, а сам музей намагалися кілька разів закрити чи спалити. За спогадами, одну з народних картин «Козак Мамай» її власник, мешканець Кобеляк, переховував у клуні в соломі, бо картину «наказали знищити як націоналістичну, щоб я не тужив за козаками». А дерев'яну скульптуру Спасителя, якою благословляли гайдамаків у Холодному Яру, колекціонер знайшов на хорах напівзруйнованого Мотронинського монастиря. Також Іван Гончар категорично відмовлявся віддавати колекцію до державних спецховищ. Він боляче переживав виключення з партії у 1972 році, про що писав: «...мої творчі доробки ось уже четвертий рік не сприймаються, замовлень не дається. Навіть ті твори, що стояли в музеях, знімаються з експозиції. По суті, я як митець ізольований від народу» (з дослідження Алли Коросташ).

Музей вийшов з «підпілля» наприкінці 1980-х років, коли почалися геополітичні зміни в державі. «Високих» зарубіжних гостей, які відвідували Київ, керівництво УРСР стало приводити до Івана Гончара, оскільки його розкішна збірка українських старожитностей перевершувала

Іван Гончар в експозиції «хатнього» музею (1964)

закриті фонди багатьох «офіційних» музейних установ.

Визнання на державному рівні музей отримав лише за часів Незалежної України у 1993 році, власне, приватний музей перетворили на державну установу. Музею виділили будівлю колишньої канцелярії генерал-губернатора (пам'ятка

архітектури XVIII — XIX століть) на вулиці Лаврській, і сім'я передала державі усю унікальну колекцію, а очолив його Петро Гончар — племінник художника. Цікаво, що сама будівля нерозривно пов'язана з історією Печерської фортеці та управлінням Києвом в імперські часи.

Цікавий факт

Сама будівля нерозривно пов'язана з історією Печерської фортеці та управлінням Києвом у імперські часи. Після того, як Київ став важливим прикордонним містом у середині XIX століття, на Печерську заклали масштабну фортецю. Усередині її території почали зводити казенну садибу для найвищих військових чинів. Проєкт садиби розробив Семен Карін, відомий тим, що в юності допомагав будувати знамениту Андріївську церкву. Спочатку це була ошатна двоповерхова будівля у стилі українського бароко з двома бічними флігелями та парадними воротами. Нижній поверх (цокольний) збудували з міцного каменю зі склепінчастими стелями — він призначався для господарських потреб та прислуги. Другий поверх був повністю дерев'яним. Сильна пожежа на Печерську повністю знищила дерев'яний другий поверх будівлі. На початку XIX століття її відновили та перебудували в модному тоді стилі класицизму та віддали Канцелярії Київського, Волинського і Подільського генерал-губернатора. Особиста резиденція (палац) генерал-губернатора знаходилася в іншому місці — на Липках (будівлю підірвали у 1920 році), а на Лаврській перебував саме його потужний «офісний» апарат — канцелярія. За радянського часу будівлю використовували як гуртожиток Київського воєнного округу.

Ікона на склі «Мати з немовлям», поч. XX ст., з фондів НЧНК «Музей Івана Гончара»

Ікона на дереві «Святий Юрій Змієборець» кінець XVIII ст., Середнє Полісся

Очі самої України

Під час зйомок українського кіношедевра Сергію Параджанову вдалося переконати місцеве радянське керівництво віддати йому старовинний іконостас та десятки ікон ніби «у тимчасову оренду як реквізит для зйомок кіно» на кіностудії імені Довженка. Саме ці врятовані космацькі ікони (зокрема образ «Спас на Престолах») ми бачимо у найдраматичніших сценах фільму. Причому, це унікальна карпатська традиція створення ікони на склі. Коли зйомки завершилися, Параджанов навідріз відмовився повертати ікони у напівзруйновану, занедбану церкву. Замість цього він таємно привіз частину образів своєму другові — Іванові Гончару до його приватного музею, а частину передав до Івано-Франківського музею.

Іван Гончар і Сергій Параджанов були друзями та однодумцями. Вони обидва захоплювалися українською старовиною, збирали народне мистецтво та популяризували його, хоча окремого збереженого акту передачі саме параджанівської ікони до фондів Гончара немає. Проте музей зберігає величезну колекцію народних ікон, подібних до тих, які цінував і з якими працював режисер, зокрема ікону на склі «Мати з немовлям». Якщо на зустрічі у квартирі Гончара геніальний режисер став навколішки перед образами, роздивлявся кольори і сказав колекціонеру: «Іване, це не просто живопис. Це очі самої України. Якщо ми їх не збережемо, то наші діти будуть сліпими». Саме під впливом колекції ікон Гончара Параджанов пізніше почав створювати свої відомі артколажі та асамбляжі.

«Козак Мамай» (полотно, олія). Місто Кобеляки на Полтавщині, XVIII століття. З фондів НЧНК «Музей Івана Гончара»

Український Будда чи образ безсмертя українського народу?

Легендарний характерник козак Мамай — це своєрідне втілення образу свободи та безсмертя українського народу. У Запорізькій Січі, коли приходило поповнення юнаків, досвідчені козаки-характерники формували з них полки, згодом відібрали сотню найкращих і з ними проводили подальше навчання. Нарешті відібрали трьох і передавали їм усі секретні знання. Вони були найкращими розвідниками, витривалими воїнами, майбутніми вчителями свого роду, це була еліта козацького війська. Козак Мамай був одним із них.

Тюркською мовою Мамай означає «ніхто, ніяк, без імені, порожнеча». За легендою, якщо людина не має імені, то злі сили не можуть її знайти та підкорити. Один безіменний самотній козак, таким чином, уособлює всю українську душу. Він одночасно ніхто, і все разом. За легендою Мамай з'являється раптово і так само раптово зникає. Він з'являється щоразу тоді, коли люди потрапляють у біду, і рятує їх.

Запит суспільства на ідентичність та «коріння»

Мільйони українців сьогодні відчувають гостру потребу відповісти на запитання: «Хто я, звідки моє коріння і за що ми боремося?» Музей Гончара дає чітку, красиву та глибоку відповідь через автентичну культуру, яка не має нічого спільного із радянським «шароварництвом». Традиційні строї, борщівські та поліські вишиванки, дукачі, кераміка! Усе це є маркером «усвідомлення себе», сюди відвідувачі йдуть, шукаючи першоджерела української народної культури.

Колектив відданих справі співробітників музею визначає свою місію, як «Розбудову суспільства, яке цінує, зберігає і примножує українську культурну спадщину та

сучасні форми традиційної народної культури задля майбутнього».

Сьогодні колекція налічує понад 27 000 музейних предметів народного мистецтва та побуту. Варто зазначити, що частина експонатів є єдиними матеріальними свідками культури тих регіонів України, які зазнали тотального руйнування, виселення або затоплення внаслідок індустріалізації, а сьогодні ще й окупації. Унікальні складові цієї дивовижної збірки представлені в основних фондових групах.

Іконопис

Багата колекція народної ікони (так звані «хатні ікони»), серед яких образи на склі з Гуцульщини та Покуття, полотняні ікони з Буковини, а також рідкісні народні зразки XVIII — XIX століття із зображенням козацьких покровителів Іоана Воїна та Юрія Змієборця. Варто зазначити, що Юрій Змієборець в українській народній традиції — це не просто християнський великомученик, а воїн-захисник, опікун війства та хліборобства, що уособлює безкомпромісну перемогу світла над злом та подолання ворогів. Отже, ікони з зображенням святого Юрія Змієборця були у свій час дуже популярні на усій території України, а в Музеї Гончара їх зберігається 24.

Народне малярство

В унікальній колекції, яку ще називають «наївним мистецтвом» або «народним примітивом», представлено понад 2 000 творів XVIII–XX століть. Ця збірка відображає світогляд, естетику та філософію українського селянина та фіксує дух українського села.

Центральний образ — «Козак Мамай», представлений унікальними автентичними народними картинами XVIII–XIX століть з регіонів Наддніпрянщини, Полтавщини та Київщини. Це одна з найбільших та найважливіших колекцій в Україні.

Сьогодні існує декілька трактовок сакрального для українців образу: пам'ятник втраченій Свободі (після руйнування Січі), український Будда та філософія світу, символ безсмертя народу, сакральний обсерваторію замість портрету. У XVIII–XIX століттях картина «Козак Мамай» була практично у кожній українській хаті — від селянина до багатого козацького старшини. Її віша-

ли на найвиднішому місці: на дверях, на скринях з одягом, на стінах біля християнських ікон. Люди вірили, що Мамай є духовним заступником роду, він береже дім від лихого ока, пожежі, грабіжників та нечистої сили.

Пантелеймон Куліш, один із перших, хто почав системно досліджувати написи на цих картинах у XIX столітті, зазначав: «Ці картини створювалися самими козаками чи мандрівними дяками, де живописець і поет зливались в одній особі. Тексти навколо Мамає — це голос самої козацької цивілізації, її філософський заповіт нащадкам». Завдяки дослідженням Платона Білецького, Валерія Войтовича, Олександра Голенко ми сьогодні розуміємо, чому Іван Гончар так фанатично збирав «Мамаїв» — він бачив у них генетичний паспорт українця.

Роботи видатних «наївних» майстрів

У фондах та експозиції музею представлені картини художників, які стали світовими феноменами українського наїву.

Це і фантастичні звірі та дивовижні квіти Марії Примаченко. Іван Гончар особисто товаришував із художницею. Вони ще у 1930-х роках разом працювали в експери-

ментальних Лаврських майстернях у Києві, де мисткиня, окрім живопису, створювала унікальну розписну кераміку та гончарні вироби. Серед відомих експонатів із його фондів, наприклад, знаменита картина «Лисиця і півник».

«Лисиця і півник», Примаченко Марія, 70–80-ті рр. XX ст, з фондів НЦНК «Музей Івана Гончара»

Це й унікальні родинні портрети та пейзажі Переяславщини Панаса Ярмоленка, створені у середині XX століття з характерними «дзеркальними» очима персонажів. Картину «Портрет дівчини у вінку» іноді називають «україн-

ською Джакондою», а ім'я Ярмоленка офіційно увійшло до світового контексту наївного мистецтва поряд із такими іменами, як Анрі Руссо, Ніко Піросмані.

Кераміка та гончарство

У фондах музею представлені шедеври найвідоміших гончарних центрів України. На сьогодні можемо говорити про унікальну збірку кераміки, що виросла за роки невтомних пошуків самого Івана Гончара, завдяки його збиральницькому хисту, доброчинності колекціонерів та новим надходженням — шляхом експедицій наукових співробітників та їхній співпраці з народними майстрами.

Збірка гончарства, яка налічує понад півтори тисячі експонатів, охоплює майже всі регіони України (Покуття, Львівщину, Поділля, Полісся, Середню Наддніпрянщину, Полтавщину, Слобожанщину). Поділля: самобутній посуд із містечка Смотрич (роботи Карпа Білоогого з білим ангобом та яскравими рослинними чи зооморфними мотивами). Наддніпрянщина: витончена мальована кераміка з Дибинців та Богуслава, а також відома полтавська та опішнянська пластика та столовий посуд. Полісся: представлена автентичним «димленим» (чорнолощеним) посудом північної Київщини, що вирізняється лаконічним декором та стриманими формами.

Картини «втраченого раю»

Іван Гончар знайшов роботи художника Панаса Ярмоленка під час етнографічної експедиції селами України. Він мандрував, щоб врятувати від знищення народні ікони та картини. Коли дослідники просили продати або віддати ці картини для музею, селяни щиро дивувалися. Вони не могли збагнути, нащо столичним колекціонерам потрібен цей «недолугий» і старий одяг, який роками припадав пилом під стріхою. Саме Гончар відкрив цього забутого майстра широкому загалу, а значна частина колекції потрапила до музею безпосередньо з батьківського архіву художника. Попри те, що Панас Ярмоленко творив у надзвичайно важкі для України часи (1920–1940 роки), у його роботах немає місця трагедії. Його палітра тепла, світла та оптимістична. Світло на картинах м'яке, воно підкреслює затишок і гармонію сільського життя, створюючи враження втраченого раю. Як і більшість майстрів наїву, Ярмоленко не дотримувався класичних академічних пропорцій. Обличчя його героїв мають правильні, майже ідеалізовані овальні форми, чисту шкіру та легкий рум'янець. Наймовірні очі — виразні, великі, глибокі.

«Портрет дівчини у вінку» Ярмоленко Панас, 20–30-ті роки XX століття. З фондів НЦНК «Музей Івана Гончара»

Зліва направо: 1. Миска. Середня Наддніпрянина, Полтавщина кінець XIX ст.
2. Миска. Поділля, Смотрич. Початок XX ст.
3. Куманець, Опішня. Початок XX ст.

Унікальний код орнаменту Смотрича

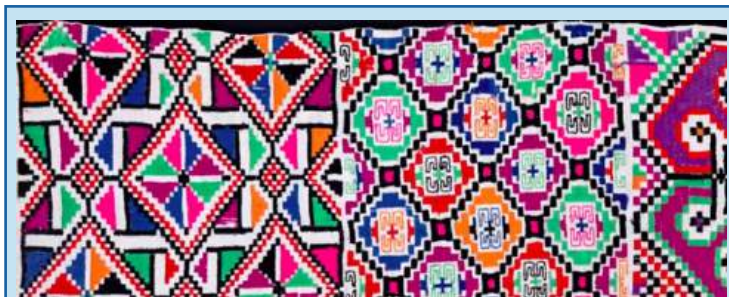
Техніка гончарства в містечку Смотрич (давньому ремісничому осередку Поділля) полягає в особливому контрастному поєднанні білого ангобного (рідка глина) попелу та яскравого, експресивного графічно-рослинного розпису. Секрети унікальної техніки полягають у фляндруванні — суцільне покриття білою глиною, і ріжкуванні — нанесенні кольорового глинистого розчину (ангоби) на поверхню виробу за допомогою спеціальної посудини з вузьким отвором (ріжка). Саме глиняний або коров'ячий ріжок із соломинкою на кінці створює тонкі візерунки та лінії, звідки й назва техніки.

Зліва направо: 1. Писанка, Гуцульщина, середина XX ст.
2. Писанка, Покуття, середина XX ст.
3. Писанка, Буковина, середина XX ст.

Призначення писанок

- Для захисту: Писанки клали у колыску немовляти, закопували під кутами нової хати під час будівництва, тримали біля ікон від пожежі та блискавки.
- Для господарства: Писанку катали по спині корови, щоб вона давала більше молока, або закопували в землю на полі, щоб був гарний врожай.
- Для дарування: Дівчата дарували найкращі писанки хлопцям на знак симпатії, діти носили їх хрещеним батькам, а старшим людям дарували писанки темних кольорів на знак поваги.

Вишите полотнище з с. Студена (Піщанський р-н, Вінницька обл.), початок XX ст.

Унікальний подарунок

Родина Євгена та Тетяни Причепіїв у 2014 році подарувала до фондової збірки Музею Івана Гончара колекцію 400 унікальних предметів — рушники, хусточки-нафрамниці, жіночі та чоловічі сорочки. Орнаменти деяких рушників не мають аналогів в українських музеях. «Моє ж найбільше захоплення — таємничі символи рушникового орнаменту. Тим паче, що це рушник мого рідного Поділля, місцевості, де я народився. Дослідження символіки подільського рушника відкрило для нас духовний світ людей далекого минулого, допомогло збагнути те, що об'єднує нас з нашими пращурами», — зазначає Євген Причепій у передмові до своєї збірки «Вишивка Східного Поділля».

Вишите полотнище з с. Студена (Піщанський р-н, Вінницька обл.). І половина XX століття. На ньому розміщені орнаменти 18 рушників. Реальна довжина полотна 5,2 м.

Писанки та рушники

Колекція налічує сотні автентичних зразків тканих та вишитих рушників та близько 400 автентичних писанок, які репрезентують майже всі історико-етнографічні регіони України. До фондів музею продовжують надходити вироби сучасних майстрів. Наприклад, відома писанкарка Зоя Сташук передала до музею спеціально створену колекцію, що репрезентує сучасні області України, у тому числі зразки з Донецької, Луганської та Запорізької областей. Музей щорічно напередодні Великодня розгортає виставки писанок, де можна не лише побачити фондові екземпляри, а й дізнатися про символіку та обрядовість регіонів України.

Потужна цифровізація та реальність віртуалізації

Сьогодні через безпекові ризики постійна експозиція законсервована, але музей функціонує як активний культурний хаб. Активно оцифровуються фонди, створюються 3D-виставки (зокрема, проєкт «Іван Гончар. Збирач») та публікуються онлайн-архіви старих фотографій. Це робить його доступним для тих, хто не може прийти фізично або перебуває за кордоном. Музей возить виставки, проєкти традиційного співу та фотоархіви до країн Європи (Польщі, Австрії, Швейцарії), розповідаючи світові про самотність України. Музей Гончара об'єднав навколо себе прогресивну молодь, дизайнерів, митців та військових. Традиційні ярмарки народного мистецтва (Різдвяний, Великодній, Покровський) збирають тисячі людей не лише для покупок, а заради відчуття єдності та солідарності. Це простір, де люди черпають внутрішню силу.

Естетичний шок для іноземців

Музей Гончара надзвичайно привабливий для іноземців, він пропонує глибоке, живе занурення в автентичну українську культуру. Це не «застигла» експозиція, а емоційна історія нації в артефактах. Справді побачені експонати викликають у більшості іноземних гостей справжній естетичний шок і кардинальне перезавантаження

уявлень про Україну. Замість очікуваного «радянського» чи примітивного уявлення про селянський побут, іноземці відкривають для себе високу, глибоко символічну та авангардну за своєю природою культуру. Експозиція ламає стереотипи та вражає відвідувачів завдяки кільком ключовим факторам.

Колекція традиційного вбрання показує, що український стрій — це не просто «сорочка і шаровари», а складна багатосарова інженерія одягу з унікальними прикрасами (дукачі, згарді, коралі), яка демонструвала високий статус і заможність.

Феномен наївного мистецтва: народні ікони («Козак Мамай», народна картина) вражають іноземців своєю самотньою свободою від класичних європейських канонів, що робить їх схожими на перформанси сучасного арту чи етнічні елементи високої моди.

Унікальна історія спасіння: гостей вражає той факт, що більшість експонатів художник Іван Гончар збирав таємно за години тоталітарного СРСР. Він рятував культуру від знищення радянським режимом, ризикуючи свободою та кар'єрою.

Архівні фотографії: 18-ти томний історико-етнографічний альбом «Україна та Українці» із сотнями обличчя кінця XIX — початку XX століття, на яких закарбована неймовірна гідність, охайність і краса.

Варто зазначити співпрацю музею з Google Cultural Institute. Завдяки тому, що музей оцифрував значну частину колекції, іноземні науковці, дизайнери та культурні діячі можуть вивчати українську спадщину онлайн з будь-якої точки світу.

Закордонні відвідувачі у своїх відгуках на платформах на зразок TripAdvisor, Google Maps та в книгах відгуків самого музею найчастіше відзначають, що Музей Івана Гончара перевершив їхні очікування та відкрив абсолютно нову, глибоку Україну.

Сара (Торонто, Канада): «Фантастичне місце! Музей розташований зовсім поруч із Печерською Лаврою, тому їх дуже зручно суміщати. Колекція одягу та релігійних артефактів дає ідеальну картину того, чим і як жила Україна у XVIII — XIX століттях».

За матеріалами відкритих джерел
Аліна Лісневська,
кандидат педагогічних наук,
доцент Факультету журналістики
Університету Грінченка

Ранковий Київ у джазі: як SAVOIA JAZZ збирає аудиторію на світанках

Щовихідних світанки Володимирської гірки наповнюються джазовим вокалом проєкту SAVOIA JAZZ by ART CROWNY. Гра на піаніно, акустичний вокал та live-звучання створюють атмосферу ранкового Києва і вже стали для багатьох киян особливою ранковою традицією приходити на світанку послухати музику просто неба, з кавою в руках і містом, що лише прокидається.

Нещодавно проєкту SAVOIA JAZZ виповнився один рік. За цей час музиканти записали джазові музичні уривки з відомими українськими артистами, зокрема Павлом Зібровим, Машею Кондратенко, Оленою Омаргалісевою. Також вони виступають на різних івентах, зокрема в Osocor Village.

Ініціатором проєкту є Артем Олексієнко — музикант, продюсер і викладач Національної музичної академії України. Відомо, що він займається музикою вже тринадцять років, адже його сім'я також пов'язана з музичною сферою. Він був учасником «Голосу Країни» (2019), де виконав пісню «Ти

подобаєшся мені». Спочатку, за його словами, відвідувачів було небагато, і він навіть замислювався над тим, щоб згорнути проєкт, проте з часом аудиторія почала зростати. Сьогодні, щоб послухати живе виконання відомих композицій, на ранкові виступи приходять люди з різних районів Києва та інших міст. Тут нині можна почути джазові імпровізації, українські композиції та кавери на відомі світові твори. До проєкту долучаються різні музиканти, а самі концерти поступово перетворилися не лише на культурну подію для містян, а й на спосіб повернути собі відчуття нормальності та спокою.

Організатори зізнаються: спочатку не були впевнені, що ранковий формат зацікавить аудиторію. Однак саме ця незвичність і стала його силою. Люди приходять цілими компаніями, займають місце на сходах ще до початку виступу, фотографують світанок і діляться атмосферою в соцмережах.

Метою «Світанків» також є збір коштів на підтримку військових. Крім того, щоранку для гостей передбачені чагування — їжа та теплі напої від партнерів проєкту.

Атмосферні відео зі світанкових виступів регулярно стають

вірусними в соціальних мережах, привертаючи увагу нової аудиторії та популяризуючи формат ранкових концертів просто неба. «Світанки» поступово перетворилися не лише на музичну подію, а й на впізнаваний культурний захід ранкового Києва.

У час, коли міське життя часто зводиться до новинної тривоги та поспіху, такі ініціативи нагадують: культура — це не лише великі сцени чи фестивалі. Іноді достатньо піаніно, кількох музикантів і ранкового світла над Дніпром, щоб створити для міста новий ритуал.

*Текст Анастасії Поліщук,
студентки II курсу
Факультету журналістики
Університету Грінченка
фото з сайту SAVOIA JAZZ*

Об'єкт укриття

Попри небезпеку вже чотири десятиліття Чорнобильська зона відчуження притягує людей таємничими фактами. Дослідники вважають Чорнобиль містичним місцем, через контраст між моторошною історією катастрофи 1986 року та неймовірною силою природи.

Частково наближає таїну загальної виставка «Чорнобиль. Об'єкт укриття» в «Українському Домі», що експонується з 24 квітня до 7 червня. Проєкт демонструє культуру регіону та хронологію появи Чорнобиля, починаючи з XII століття. Відвідувачі мають змогу побачити ексклюзивні фотографії родин у період їхнього повернення до рідних домів, ознайомитися з пронизливими історіями місцевих мешканців та побачити, як сьогодні Чорнобиль поступово наповнюється рідкісними тваринами.

Однією із пронизливих історій виставки є весілля родини Лобанових, які одружилися 26 квітня 1986 року у Прип'яті. За декілька тижнів подружки гадали на картах, і кожний випадок піковий туз, який віщує великий життєвий удар чи страшну подію. Тоді жінки лише сміялися з передбачення. На весільних фотографіях видно плями, які стали мимовільною фіксацією радіації, але тоді ніхто не здогадувався про справжні масштаби катастрофи.

Також на виставці представлена історія знакової пам'ятки

Чорнобиля — скульптури «Прометей», яку створив український скульптор Юлій Синькевич у 1975 році для центральної площі нового міста енергетиків. Після аварії її перенесли на територію станції, до меморіалу

загиблим ліквідаторам. З того часу «Прометей» вважається одним із головних візуальних кодів Чорнобиля. Пізніше скульптор створив у Києві композицію «Чорнобильські птахи», яка сьогодні знаходиться в парку на Во-

лодимирській гірці. За словами автора, композиція символізує тривогу, відчуття втрати дому та вразливості життя перед масштабною загрозою.

До аварії на реакторі місто Прип'ять було відоме своєю монументальною архітектурою, яку створював головний художник міста Іван Литовченко. Відомі Прип'ятські мозаїки художника досі збереглися на вулицях міста-привида, зокрема «Енергія» на кінотеатрі «Прометей», «Музика», «Творіння» та інші мозаїки, які прикрашали будівлі міста. Водночас частину з них неможливо врятувати через радіаційне ураження матеріалів — смальти та металу.

«Чорнобильська серія» від Марії Примаченко — це унікальні роботи, створені після Чорнобильської трагедії. Її роботи поєднують тривожні, темні сюжети з яскравими, а радіація — в образі моторошних фантастичних істот, потворних звірів та чорних птахів, через які художниця осмислювала наслідки Чорнобильської трагедії. Також окремі роботи мисткині присвятила ліквідаторам аварії.

Через відсутність людей зона відчуження сьогодні фактично перетворилася на простір, де активно відновлюється природа. Тут розмножуються дикі тварини — вовки, лисиці, коні Пржевальського та різні види птахів. Поступово природа повертає собі території, які колись були щільно заселені людьми.

«У ширшому вимірі зона Чорнобильської катастрофи постає як фронтір — межа, яку людство прагне перетнути, дослідити й освоїти. Вона спокушає і водночас застерігає. Можливо, її парадоксальна сила полягає не в тому, щоб бути підкореною, а в тому, щоб змінювати того, хто намагається її підкорити», — йдеться в тексті експозиції виставки.

У ніч з 24 на 25 травня «Український Дім» зазнав пошкодження унаслідок вибухової хвилі під час російської атаки. Через це виставка тимчасово призупинила прийом відвідувачів на кілька днів.

*Текст і фото Анастасії Поліщук,
студентки II курсу
Факультету журналістики
Університету Грінченка*

Куди піти в Києві у червні

Літо приходить не лише з сонцем та відпустками, а й із ритмами музики, атмосферою свободи та єднання — це все про фестивалі, без яких ми вже не можемо уявити спекотні київські вихідні. Це події, що створюють спогади, які ще довго звучатимуть в пам'яті. Ми зібрали для вас підбірку заходів на будь-який смак — від традиційних гулянь до концертів андеграунд-сцени — тож кожен знайде щось до душі.

Локацію та детальну програму можна знайти на інстаграм-сторінках цих подій. Підпишіться та слідкуйте за оновленнями.

Гул.Поділля

Етнокультурний захід на свіжому повітрі, де історія Поділля переосмислюється в контексті сучасності. У програмі: лекція про інтерес до історії власного роду, маркет, тематичні зони з тату, танцями та співами, а також знайомство з вінтажною настільною грою «Флірт Калиною». Подія зацікавить тих, хто шукає відпочинок, що поєднує культурне дозвілля, локальні традиції та сучасні інтерпретації історії рідного краю.

Брудний пес

Щорічний музичний фестиваль андеграунд-сцени «Брудний пес» репрезентує різні напрями

вуличної культури. У програмі: виступи мультижанрових виконавців, змагання зі скейтбордингу, BMX та aggressive inline, а також майданчики брейкдансу та тату.

Уперше цей фестиваль відбувся у 2022 році та вже п'ятий рік об'єднує андеграунд-спільноту: знайомить із молодими українськими артистами, які працюють у різних жанрах — від електронної та експериментальної музики до джазу.

Окремим елементом фестивалю є благодійна ініціатива співпраці з притулком «Хвостати», у межах якої організатори щороку допомагають знайти дім тваринам. Цьогорічним героєм став пес Бурбон.

Заграва

Культурно-музичний фестиваль, на якому українські традиції поєднуються із сучасним звучанням. У програмі: виступи етногуртів та маркет локальних брендів.

Проект був створений військовими бригадами «Азов». «Це про наш щоденний вибір бути українцями», — зазначають організатори. За їхніми словами, ініціатива спрямована на формування спільноти, що усвідомлює значення культурної спадщини.

Джазо-фанко-терапія

Захід, що поєднує музичну програму з темами ментального здоров'я та самопізнання. У меж-

ах події запланована лекція психологині Катерини Григоренко про вплив музики та танців на самопочуття, розмовні карткові ігри для саморефлексії, а також виступи виконавців у жанрі джаз-фанк. Подія зацікавить тих, хто втомився від шаленого ритму міста та хоче перезавантажитись.

Протасів Яр

Фестиваль пам'яті Романа Ратушного. У програмі: театральні та музично-поетичні перформанси, публічні дискусії, концертна програма та екскурсії.

Уже четвертий рік фестиваль об'єднує громаду боротьбою проти забудови Протасового Яру, лідером якої був сам Роман. Цьогорічне гасло фестивалю — «Щоб слова не дзвеніли, а важли». «Це наш спосіб сказати: ми пам'ятаємо, за що боровся Роман. І ми не готові це віддати», — наголошують організатори.

*Текст Анастасії Кухарської,
студентки II курсу
Факультету журналістики
Університету Грінченка*

Як «Леся Квартиринка» за 5 років перетворилась на культурну подію столиці

16 травня павільйон Кіностудії імені О. Довженка та яблуневий сад, який видатний кінорежисер особисто заклав у 1930-х роках, перетворився на яскраву мозаїку з локацій, де зібрались київські поети, музиканти, творча та креативна молодь, студенти та численні прихильники сучасної української музики. П'ятиріччя святкував відомий фестиваль «Леся Квартиринка». На сцені виступали гурти та музичні проекти YUKO, Vymir, Мар'яна Садовська x VESNA, Антон Крамер, Zlypni, Petrichor ensemble, Zapaska, Sestro, Indie-ya, Беня та Оля та інші.

Локацію та детальну програму можна знайти на інстаграм-сторінках цих подій.

Підпишіться та слідкуйте за оновленнями.

Сьогодні це вже складно уявити, але «Квартиринка» починалась з невеликих зустрічей у звичайній квартирі, навколо яких поступово збиралась спільнота.

«Леся Квартиринка» — це фестиваль, який народився з відчуття дому, свободи й близькості між людьми. Ми поєднуємо музику, мистецтво, спільноту й атмосферу, де незнайомі люди швидко стають своїми. Для нас це не просто подія, а простір співтворення, де можна одночасно танцювати, говорити про важливе, знайомитися, закохуватися й проживати емоції разом. «Атмосфера «Квартиринки» — це щось між хаотичною молодістю, культурним рейвом і теплою домашньою зустріччю», — розповіла **засновниця проєкту Іванна Лішук**.

Ми поспілкувались з Іванною, щоб дізнатися більше про фестиваль та його особливий київський вайб.

Як народилася ідея фестивалю, які ключові етапи трансформації вона пройшла від першого камерного заходу до того, чим фестиваль є зараз?

Усе почалося з маленьких музичних квартирників для друзів і друзів друзів — дуже інтуїтивних

і неформальних. Спочатку це була спроба творити щось разом. З часом навколо цього почала формуватися спільнота, а сама подія — рости: більші сцени, візуальні концепції, партнери, благодійна складова, великі локації та сотні людей. Але найважливіше — ми намагалися не втратити відчуття близькості й живого контакту, з якого все починалося.

Розкажіть трохи про себе. Хто ви поза проєктом, чим займаєтесь і на кого навчаєтесь? Чи допомагає освіта в організації фестивалю?

Поза проєктом я займаюся культурними та освітніми ініціативами, фотографією, організацією подій і роботою зі спільнотами. Мені дуже цікаві теми молодіжної культури, мистецтва, пам'яті та того, як події можуть об'єднувати людей. Загалом я за будь-який двій, що стосується культури і мистецтва.

Освіта й попередній досвід дуже допомагають — я випускниця Києво-Могилянської академії та Української академії лідерства, де зустріла спільноту, з якою ми зараз і втілюємо Квартиринку.

На ваших подіях завжди концентрація креативних, патріотичних та свідомих людей. Як навколо «Квартиринки» сформувалося саме таке ком'юніті? Як про вас дізнаються нові люди, зважаючи на те, що це значною мірою сарафанне радіо?

Мені здається, це ком'юніті сформувалося дуже органічно, бо від самого початку ми не намагалися робити «подію для всіх». Люди приходили через друзів, знайомства, випадкові розмови і залишалися через атмосферу та відчуття спільних

цінностей. Повпливали ключові спільноти — Києво-Могилянська академія, Подільська спільнота, УАЛ, проєкт «Табір», школа «Майбутні» та багато інших.

Якщо говорити про успіхи цього року, чим ви пишаєтесь найбільше?

Найбільш цінна статистика — це кількість людей, які повертаються до нас знову й знову, приводять друзів і відчують себе частиною цього середовища. Для нас це знак, що «Квартиринка» стала чимось більшим за просто подію. Велика кількість людей відвідують нас уже більше 10-ти разів, ростуть і змінюються разом із нами. Також можна пишатися кількістю гуртів, які відновили або розпочали своє існування заради «Квартиринки» — таких можна нарахувати вже більше 10-ти. А цього року були щасливі прийняти більше 2000 квартирників у себе.

Розкажіть про благодійну складову фестивалю: скільки вдається акумулювати для допомоги захисникам?

Війна дуже змінила культурний контекст і наше сприйняття того, навіщо взагалі потрібні фестивалі. Ми адаптувалися через більшу відповідальність, звисно збори та розуміння, що культура сьогодні — це теж форма стійкості. Кожної «Квартиринки» збираємо мінімум 1 мільйон гривень разом із нашими друзями — волонтерською командою Оpora Poruch. Упродовж травня зібрали майже 1 млн 300 грн на потреби Першого окремого медичного батальйону.

Чи плануєте ви вирости у масштабніший формат (наприклад, великий open-air фестиваль), чи для вас прин-

ципово зберегти цю затишну, майже сімейну атмосферу «квартиринки»? Якою ви бачите «Лесю Квартиринку» за кілька років?

Думаю, для нас важливо не стільки масштабуватися заради масштабу, скільки зберегти відчуття щирості й близькості між людьми. Можливо, формат буде рости, з'являться нові сцени, напрямки чи навіть окремі великі події, але мені дуже не хочеться втратити ту атмосферу, через яку люди взагалі закохуються в «Квартиринку». Я бачу її як сильну культурну платформу й ком'юніті, яке підтримує молодих митців, створює нові сенси та об'єднує людей навколо культури, свободи й співтворення. І хочеться, щоб через кілька років це все ще залишалося місцем, де люди почуваються «вдома».

Текст і фото

Сергія Коноплицького, кандидата наук із соціології Факультету журналістики Університету Грінченка

«Нам потрібні журналісти, які фіксуватимуть і доводитимуть правду світу»

Тетяна Череп-Пероганич — журналістка, письменниця, редакторка, громадська діячка й волонтерка. У професії з 17 років, пройшла шлях від перших публікацій у районній газеті до роботи в київських культурних проєктах і власних мистецько-інформаційних ресурсах. Разом із чоловіком — Юрієм Пероганичем — створила громадську організацію «Творча еліта України», за підтримки якої діють ресурси, присвячені культурі, громадянському суспільству та українським митцям. У «Вечірніх розмовах» говоримо з нею про журналістику, літературу, Київ, жіночі історії, пам'ять і потребу фіксувати те, що творить українську культуру сьогодні.

У соцмережах ти часто пишеш про батончики, організовуєш збори на них. Розкажи про цей проєкт?

Почати тут треба з лютого 2022 року. Ми вийшли через кілька днів після початку вторгнення, здається, 27 лютого, на Львівщину, бо мій чоловік звідти. Ми нікуди не збирались виїжджати спочатку, я взагалі до мами в село рвалася. Коли почали вже стріляти, ми поїхали. Щойно заселилися, я одразу почала шукати волонтерів. Знайшла волонтерів місцевих. І по суті, ці батончики ми почали там робити. Потім я приїхала назад до Києва. А ті, кому вже я відправляла, почали писати: «Таня, батончики». Я думаю, добре, зроблю пару коробок. Був, як то кажуть, час і натхнення. Спочатку одна знайома прийшла допомогти, потім інша, потім учителька Богдана по-сусідськи долучилася. Ми зробили вже не дві, а шість коробок утрюх. І отак п'ятий рік уже ми оце робимо. По суті, з травня 22-го року вже майже шість тонн зроблено.

Чи важко це робити? Не так важко, як зібрати гроші. Адже ми робимо як для себе, купуємо якісні сухофрукти, горіхи, а це все кошти. Раніше я могла сама щось купувати, була можливість, зараз потрібно залучати кошти інших людей. А ще — це постійно люди у квартирі, різні люди, з характерами своїми. Немає постійної команди, але є певне коло людей, які час від часу приходять, коли є сили і час, це Людмила Пасіченко, Євгенія Даниленко, Олена Юрченко, Ольга Войтюк, Наталія Шуліка. Ну і зрозуміло, що в квартирі я прибираю до, прибираю після. Я взагалі прибираю стільки, скільки ніколи раніше не прибирала!

Але іншого варіанту нема, треба робити. Ми не виграємо цю війну, коли кожен не буде в ній задіяний.

Чи так, чи так, не воюєш, то значить ти допомагаєш. Якщо ти не можеш допомогти грошима, то допомагаєш руками.

Вернімося до початку. Розкажи про те, як ти прийшла в журналістику? З чого починала?

У журналістиці я з 17 років. Тоді була дуже активна, щось писала, виступала, вірші мої в газеті районній друкували. Я в учительській родині росла, де було багато книжок, дідусь і мама писали вірші. Мама в юності не вступила на журналістику, не вистачило балів. Тож, напевно, я її мрію втілила.

В Інститут журналістики університету Шевченка я прийшла з соціальною текою власних матеріалів, тож вступила легко. Мені пощастило, бо коло мене були найкращі викладачі, піднесені, професійні, бо це ж кілька років як здобули незалежність. Я писала дипломну роботу в Анатолія Погрібного. Хочу сказати: хто потрапляє в цю професію, вже ніколи з неї не йде. Навіть якщо ти не пишеш, то все фіксуєш.

Майже 15 років пропрацювала в Бобровицькій районній газеті «Наше життя», була завідувачкою відділу громадсько-політичного життя, заступницею головного редактора. Районна газета — це дуже конкретна школа журналістики, школа близького контакту з людьми, де було багато спілкування й текстів. Взагалі люблю писати, мені ближча пресова журналістика, газета, історії про людей.

У твоєму творчому доробку є вірші, книги для дітей, біографічні тексти. Чи допомагає творчість у журналістській роботі? Чи навпаки — заважає?

Зараз більше сконцентрована на дослідженнях родоvodu, біографій,

і тут мені допомагає журналістика. Письменництва недостатньо, коли потрібно щось дослідити, людей опитати, щоб створити не просто книжку, а живу історію. Такою є, наприклад, моя книжка «Мій янгол Катерина Білокур». У ній відчувається оця журналістська моя жилка. Я багато їздила на зустрічі в школи й питала дітей, а ніхто не знав про Катерину Білокур. І от я вирішила написати. Хоча там історія про війну ще часів АТО, він був художником, і через цю історію я вийшла на Білокур, яка стала янголом для доньки загиблого воїна, який не встиг реалізувати свій талант до малювання. Без журналістської майстерності мені б це не вдалося.

Також у мене є книга про киян-героїв небесної сотні, ще не видана. Але теж для того, щоб її створити, мені потрібно було журналістське вміння шукати факти, досліджувати, опитувати.

У 2022 році ми з чоловіком вели щоденникові записи про те, як виїжджали, як все відбувалося. І от минулого року ми вирішили видати книжку, щоб зберегти ці спогади; про львів'ян, які робили батончики, про маму, багато інтерв'ю з різними людьми написано було.

«Дорога в нікуди і назад» (2025) — збірка спогадів та переживань самих авторів, їхніх родичів, друзів, колег і земляків, яким судилося пройти через важкі випробування війною. Шлях у невідомість на початку повномасштабного вторгнення, залишена домівка, окупація, розлука з рідними, повернення додому, волонтерство — кожна з історій у цій книжці є свідченням незламності та сили духу українців. Це не просто книжка — своєрідний дарунок нащадкам. Бо коли настане перемога, ці сторінки нагадають, якою ціною здобуто її.

У що трансформувалася зараз таке поєднання письменницького хисту й журналістської майстерності?

Ми зараз багато працюємо з чоловіком (Юрій Пероганич — український громадський діяч у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, культури та освіти, генеральний директор Асоціації підприємств інформаційних технологій України, видавець, співзасновник громадської організації «Вікімедіа Україна», член спілки журналістів): створили «Енциклопедію громадянського суспільства», де збираємо інформацію про громадські організації, інституції, діячів, експертів, проєкти, події. У Юрія є «Енциклопедія Носівщини», зараз там уже більше 4000 статей про людей, місця, події. ГО «Творча еліта України» також розвиваємо самостійно, пишемо і редагуємо матеріали для 5 онлайн-проєктів: «Еліта», де зібрано портрети представників еліти бізнесу і політики, науки і освіти, мистецтва і літератури, охорони здоров'я і спорту, оборони і державної безпеки, громадської сфери України, новини і блоги; мистецький портал «Жінка-УКРАЇНКА», де опубліковано понад 9000 творчих портретів мисткинь і митців, новини культури, літератури й мистецтва; згадані вже «Енциклопедія громадянського суспільства» та «Енциклопедія Носівщини»; блог редакторів української Вікіпедії «Вікі: медіа і технології». Це спроба зафіксувати здобутки й підтримати людей, які творять українську культуру, науку, освіту, громадське життя, медіа, мистецтво.

Ти багато працюєш з текстами, а це потребує робочого місця. Де тобі найкраще пишеться? Можливо є таке місце натхнення в Києві?

Я дуже важко звикаю до нових місць у плані творчості. Тому найкраще пишеться у своїй квартирі, за своїм робочим столом. Тут у мене велике вікно, улюблена картина Любові Міненко на стіні, ще також прекрасна репродукція картини Вінсента ван Гога і багато книжок. Важливо, щоб кожна з книжок лежала там (навіть якщо це підлога), де я її напередодні лишила. І щоб ніч за вікном. Часто навіть по роботі зроблене вдень удосконалюю або й переписую по-новому, саме вночі.

До Києва звикала довго. Хоч і до сі моє місце сили — рідна домівка, але з часом полюблюся й це велике місто. Тут я зустріла своє справжнє кохання, народила молодшого сина, проявила себе в літературі, знайшла тих, з ким легше йти по життю, тим паче в такий час, як нині.

За роки війни ми певним чином застигли, законсервували свої почуття, не дозволяємо собі мріяти. Як у тебе з мріями? Дозволяєш собі? Про що мрієш сьогодні?

Хоч я останні роки в комунікаціях, піарі з головою, але тут без журналістики ніяк. По-перше, зв'язки, по-друге — це ж діяльність споріднена — ті ж самі новини, інтерв'ю... Я не звикла жити рожевими мріями, бо добре розумію, мріяти мало. Треба мати ресурс для того, аби мати змогу втілювати наміряне в життя. Тому багато працюю. У планах — відкриття нового інформресурсу (от тільки ніяк не визначуся щодо формату) про волонтерів — звичайних людей, які на своїх плечах роками тримають важку й відповідальну ношу.

І це не лише підтримка військових, а й різні напрямки в інших сферах. Є ті, які роблять мізер, але вміють прокричати про цей мізер на весь світ. А є ті, у яких пальці пухнуть від щоденного плетіння сіток, а ніхто про них чути не чує...

І ще з особистого — хочу, аби закінчилася війна, і я могла зібрати за своїм столом всіх, кого люблю. Так, як було колись... І співати під гітару веселих пісень — гучно, на весь квартал. І щоб мама ще побула з нами, ще пораділа за нас — своїх дітей, внуків і, дай Боже, правнуків.

Дякую за розмову й щирі відповіді! Насамкінець — щоби ти побажала нашим читачам?

Бажаю мудрості, бажаю бути добрішими. Інколи мені здається, що ми перестали чути одне одного,

надто швидко робимо висновки, надто легко ображаємося і надто рідко намагаємося зрозуміти інших. Тож бажаю нам більше поваги до чужої думки, більше терпіння у спілкуванні та більше людяності у щоденних вчинках. Нехай у цей непростий час всіх об'єднують не лише спільні тривоги, а й спільна віра в перемогу, справедливість і майбутнє України. Бережіть себе, своїх рідних і не втрачайте здатності співчувати та підтримувати тих, що поруч, не лише коли комусь погано, а й коли добре — теж. Саме це робить нас сильними.

*Розмовляла Олена Даниліна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри
міжнародної журналістики
Університету Грінченка*

*Занадто тонкі матерії
у літа мого містерії.
Нанизую таємниці
на нитку нову життя.
Сьогодні я зовсім інша.
Ти, як рятівна артерія.
Від серця — кисень блаженства...
Ні смутку, ні каяття.*

*Нема коли за цілунками
нам нині і вгору глянути...
О, як же з тобою солодко
в червнево-ромашкових снах!
Ми нині любов'ю вінчані,
ми нині у щастя зодягнуті,
І граються сонячні зайчики
на наших ще спраглих тілах.*

*Люто бахає зовсім поруч.
Наші ночі позбавлені тиші.
Не тримає волосся обруч,
Що скуйовдилось, як вірші.*

*Вже такі ці рядки незграбні.
Примхи Музи осточортіли.
Зате руки твої нахабні
Вміло збуджують моє тіло.*

*На підлогу упала ковдра,
Накриваючи вперту риму...
Твої руки — моя опора.
Муза знітилась за дверима.
Між тривогами — трошки чаю
І варення з суніці. Смачно!
Чи писатиму що — не знаю.
Я тобі не за вірші вдячна.*

Тетяна Череп-Пероганич

Журналістка, письменниця та громадська діячка, авторка 15 книжок. Членкиня провідних творчих і професійних спілок України — письменників, журналістів, краєзнавців. Лавреатка всеукраїнських і міжнародних літературних премій. Її твори перекладені польською, болгарською, македонською, англійською, іспанською й азербайджанською мовами. У своїй творчості авторка порушує теми пам'яті, людської гідності, любові, втрати та внутрішньої сили людини.

Окремі твори письменниці внесені до шкільної програми. Від початку повномасштабної війни росії проти України займається волонтерською діяльністю. Співзасновниця громадської організації «Творча еліта України».

*Дихай, жінко, дихай.
Тобі треба. Треба!
Знала, що буде не легко.
Ти ж це знала, авжеж.
Від ворожих ракет
тихо стогнуть душа і небо,
Це бездоля трикляте,
здається, не має меж.*

*Дихай, жінко, дихай,
як би там не боліло,
Навіть коли часто з останніх,
як кажуть, сил.
Бо помреш,
якщо зараз опустиш крила,
А з тобою помруть
чиясь віра, чийсь тил...*

*Дихай, жінко, дихай.
Так, усі доконала втома,
Так, усі на розпутьті
не день, не місяць — роки.
Не важливо, де ти тепер,
на чужині, а чи вдома.
Міць збери у кулак:
треба дрони, треба сітки...*

*Дихай, жінко, дихай.
А як вмієш — тоді молися.
Бог укотре вдихне
в тебе мрії, кивне, куди йти.
Онде бачиш ще одна осінь
під ноги жбурляє листя.
Осінь — вона ж не здається.
Тримайся, чуєш, і ти.*

*Дихай, жінко, дихай.
На минуле і на майбутнє.
Світ без тебе не світ.
Не відводь же від нього позір.*

*Піднімайся хутчій.
Одягай щось на себе путнє.
Йди туди, де життя,
всім невдачам наперекір.*

*Бувають ночі, що не треба й дня.
На березі сиджу собі, де зорі
В озера падають. Ясні, передранкові...
Ніщо їх метушливих не спина.*

*Мої думки про тебе чи про нас.
Хвилини тихі, спогади примхливі.
Бажання, як зайчатка полохливі,
Прийшлили й озираються весь час.*

*Летять роки. Невпинно. Не біда.
Життя нові підсовує сюжети.
Закохуються у життя поети.
Їх наодинці доля сповіда.*

*Поезія ж не знає каяття,
Якщо в ній вдосталь і жаги, і сили.
І я... і я також колись любила.
Не каюся. Авжеж, до забуття.*

*Бувають ночі, що не треба й дня.
Дрімає все навколо. Замовкаю.
А серце там, де зорі, ще пірнають.
Ніщо їх метушливих не спина.*

*Хто та, кому тепер даруєш вірші
Та виливає між рядків жалі?
Ми чимось схожі чи вона геть інша?
І як тобі із нею взагалі?*

*А я — в сніжинці на твоїм волоссі,
А я — у світлі Місяця п'янім.
А я люблю... Люблю так само досі.
І не збираюсь каятися в тім.*

*А я в думках бешкетним кошенятком
Нахабненько тулюся до грудей.
Ще молоко п'ю із твого горнятка,
На вінцях вуст лишаючи слей.*

*Щаслива? Так!
З тобою чи без тебе.
Душа у спогадах,
як в пальтечку м'яким.
То, може, краще й не кажи, не треба,
Хто п'є тепер слей зі свіжких рим.*

Хочеться...
*Все більше простого хочеться —
без пафосу й дат.
Пелюсток магнолій у жмені,
як білого снігу.
Маминих слів, що востають
у пам'ять навечно, мов сад.
Ще — в обійми надійні, міцні,
як дівчатком колись, — з розбігу.*

*Не в онлайні шукати сенсу —
шукати в живих стежках
ботанічного саду,
де сонце пірнає між схили.
І забути про всі дороги,
що не раз повертали назад,
обирати нові шляхи,
людей, які мають крила.*

*Пити каву
із Києвом наодинці зрання
і писати книжки — хороши,
не тліли аби у часі.
Коли знаєш, що хочеш,
не те щоб кудись навання,
обираєш не просто долю,
а ту, що приносить щастя.*

ТИША, яка має бути почутою

31 травня 2026 року на стадіоні «Ювілейний» у місті Буча відбулася акція на підтримку полонених та зниклих безвісти. Ініціатором цієї події стала громадська організація «Голоси Тиші».

Це організація, яку створили дружини, матері, сестри та діти тих, хто зник безвісти, захищаючи Україну.

Головна місія — підтримувати родини безвісти зниклих захисників: захищати їхні права, з'єднувати з фахівцями, говорити з владою та розповідати світові про тих, кого ще чекають додому, — як зазначено на їхньому сайті.

Головними учасниками стали родини зниклих безвісти та полонених. Долучилося чимало фахівців, таких, як юристи, психологи, медіа та інфлюенсери.

Приєдналися партнери та спонсори, зокрема: Міжнародна комісія з питань зниклих безвісти, Бучанська міська рада, Фонд допомоги жінкам та дітям «Маша», медіаагентство «THEBUCHACITY», цифровий простір «Ветеран PRO», Благодійний фонд «Veteran Hub», а також ГО «Всеукраїнське об'єднання «Ветеранський корпус».

На трибунах була інсталяція з кітелями та берцями, під назвою «Чекаю на...». Також були таблички з фото, останніми словами та історіями, з якими можна було ознайомитись, відсканувавши QR-код. Історій чимало, проте кожна була прочитана і почута.

На території стадіону працювали фудкорти за підтримки ГО Всеукраїнське об'єднання «Ветеранський корпус», де всіх

присутніх пригощали смачною їжею та гарячими напоями.

Ще однією композицією була «Стіна очікування» — там охочі могли залишити своє «сердечко» із посланням тому, кого чекають. Особливо щемливими були такі написи: «Синочок, тримайся, чекаємо», «Чекаю тебе, коханий», «Тато, повертайся живим!». І протягом дня, з кожною хвилиною написів ставало дедалі більше.

На початку заходу до глядачів із вітальними словами звернувся голова київської обласної державної адміністрації Микола Калашник, він підтримав сім'ї, які чекають на своїх рідних. Далі слово взяв міський голова Бучі Анатолій Федорук, він також подякував за допомогу в організації акції. Виступили також начальник Головного управління поліції в Київській області Андрій Рубель, начальник ДСНС Київської області Сергій Дишкант та інші.

Головною подією був футбольний матч, де Національна збірна ветеранів України зіграла проти збірної Київщини.

У складі Національної збірної України серед ветеранів на поле вийшли Андрій Біба, Євген Селезньов, Євген Хачеріді, Сергій Назаренко, Олексій Белік, Микола Морозюк, Юрій Максимов, Едуард Цихмейструк, Олег Собуцький, Володимир Лисенко, Микола Іщенко, В'ячеслав Свідерський, Володимир Бондаренко та Сергій Погорілий.

Переможцем у матчі став голос солідарності. Адже спортивний результат у цій грі мав символічне значення, важливою була мета акції — підтримка, єдність та пам'ять про кожного українського воїна, на якого чекають удома.

«Коли ми почали організовувати акції в Бучі, завжди приходили родини зниклих безвісти та полонених, але мені хотілося б, щоб було залучено якомога більше громадськості. І тому ідеєю стало зробити це саме тут, саме на стадіоні, адже футбол — це гра, яку розуміють всі», — прокоментувала очільниця ГО Наталія Ільїна. А також додала: «Мені здається, що родини не співчуття потребують, а підтримки та певних дій».

Такі акції дуже важливі для нашого суспільства сьогодні.

**Долучайтесь, підтримуйте та пам'ятайте ціну тиші.
Донатуйте заради тиші!**

Текст і фото Зої Михайленко та Вікторії Осадчої, студенток Факультету журналістики Університету Грінченка

З Кубком, але без медалей

Напередодні свого 100-річчя київське «Динамо» провело один із найгірших сезонів за останні роки.

Сезон 2025/26 — явно не найкращий в історії київського гранда. Після торішнього тріумфу цьогорічний чемпіонат динамівці завершили на 4-му місці — без медалей. Для команди, яка десятиліттями звикла боротися за «золото» (торік клуб здобув 30-те чемпіонство!), — це серйозний удар.

У єврокубках ситуація не краща. Кияни не змогли пробитися до основного етапу Ліги чемпіонів, невдало виступили в Лізі Європи, а в Лізі конференцій завершили сезон уже на ранній стадії. У підсумку керівництво клубу вирішило змінити головного тренера: замість легендарного воротаря Олександра Шовковського команду очолив Ігор Костюк, який до цього працював із молодіжним складом.

Єдиною надією бодай частково врятувати сезон залишався Кубок України. Цьогорічний турнір був особливим: організатори представили новий трофей із козацькою символікою, змінили формат матчів та зробили жеребкування повністю «сліпим», без поділу на фаворитів і аутсайдерів.

У фіналі на «Арені Львів» «Динамо» зустрілося з головною сенсацією турніру — ФК «Чернігів», який веде боротьбу за виживання в Першій лізі. Кияни були явними фаворитами у цьому протистоянні, але «Чернігів» довів, що може нав'язати боротьбу навіть командам з вищого дивізіону.

Початок зустрічі, як і очікувалося, був за «біло-синіми», однак тривалий час команді не вдавалося відкрити рахунок завдяки неймовірній грі голкіпера чернігівців Максима Татаренка.

Лише в середині першого тайму капітан киян Віталій Буяльський зумів пробити воротаря. Чернігівські «тигри» відповіли після стандарту, зрівнявши рахунок. Однак після перерви «Динамо» все ж дотиснуло суперника — 3:1.

Ця перемога принесла столичному клубу 14-й Кубок України та путівку до кваліфікації Ліги Європи. Та чи може один трофей перекреслити загальний невдалий сезон? Востаннє кияни залишилися без медалей 12 років тому.

Президент «Динамо» Ігор Суркіс нагадав, що на шляху до фіналу Кубка клуб вибив свого вічного суперника — донецький «Шахтар». Провалом нинішній сезон він не вважає. «Трофей — це трофей, це історія. Хлопці його завоювали, і я дуже вдячний усім», — сказав Суркіс в ефірі УПЛ ТБ.

Відвертішими за президента клубу були гравці. «Для нас чет-

верте місце є незадовільним. Навіть друге чи третє місце можна вважати провалом», — цитує півзахисника Олександра Піхальонка пресслужба «Динамо».

Утім, у сезоні були й позитивні моменти. Гідно зарекомендували себе такі молоді гравці, як Максим Коробов, Богдан Редущко та Матвій Пономаренко. Останній, забивши 13 голів, навіть став найкращим бомбардиром чемпіонату та отримав виклик до збірної. Саме яскраву гру молодих футболістів багато хто називає головним здобутком головного тренера Ігоря Костюка, який тривалий час

очолював молодіжну команду «Динамо» — тож знає сильні сторони кожного гравця.

Наступний сезон для «Динамо» буде особливим — клуб святкуватиме 100-річчя від дня заснування. Тому тиск на команду та тренерський штаб буде ще більшим. Після одного з найгірших сезонів за останні роки від «Динамо» чекатимуть не лише слів, а й реальної боротьби за чемпіонство та гідних результатів у єврокубках.

*Текст: Гліб Андрусенко, студент Університету Грінченка
Фото: Аліна Єрофєєва*

Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення:

№1338 від 25.04.2024

про реєстрацію Київського столичного університету імені Бориса Грінченка суб'єктом у сфері друкованих медіа.

Випуск друкованої газети «Вечірній Київ» підготовлено редколегією Факультету журналістики, верстка та друк — НМЦ видавничої діяльності Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

При передруку посилання на «Вечірній Київ» обов'язкове.

У газеті використані деякі фото з відкритих джерел.

Наклад: 1000 пр. Зам. № 6-21

Шеф-редактор
Надія ФІГОЛЬ

Літературний редактор
Тетяна ВИДАЙЧУК

Редактори рубрик:
Олена ДАНИЛІНА,
Аліна ЛІСНЕВСЬКА,
Яна ФРУКТОВА,
Роман РАТУШНИЙ

Макетування та верстка
Наталія КЛИМЕНКО

Адреса редакції:

вул. Левка Лук'яненка, 13-Б,
каб. 105. м. Київ, Україна,
04212.

Телефон: (044) 485-21-62

E-mail: fj@kubg.edu.ua

Редакція не несе відповідальності за зміст статей та може не поділяти думку автора.